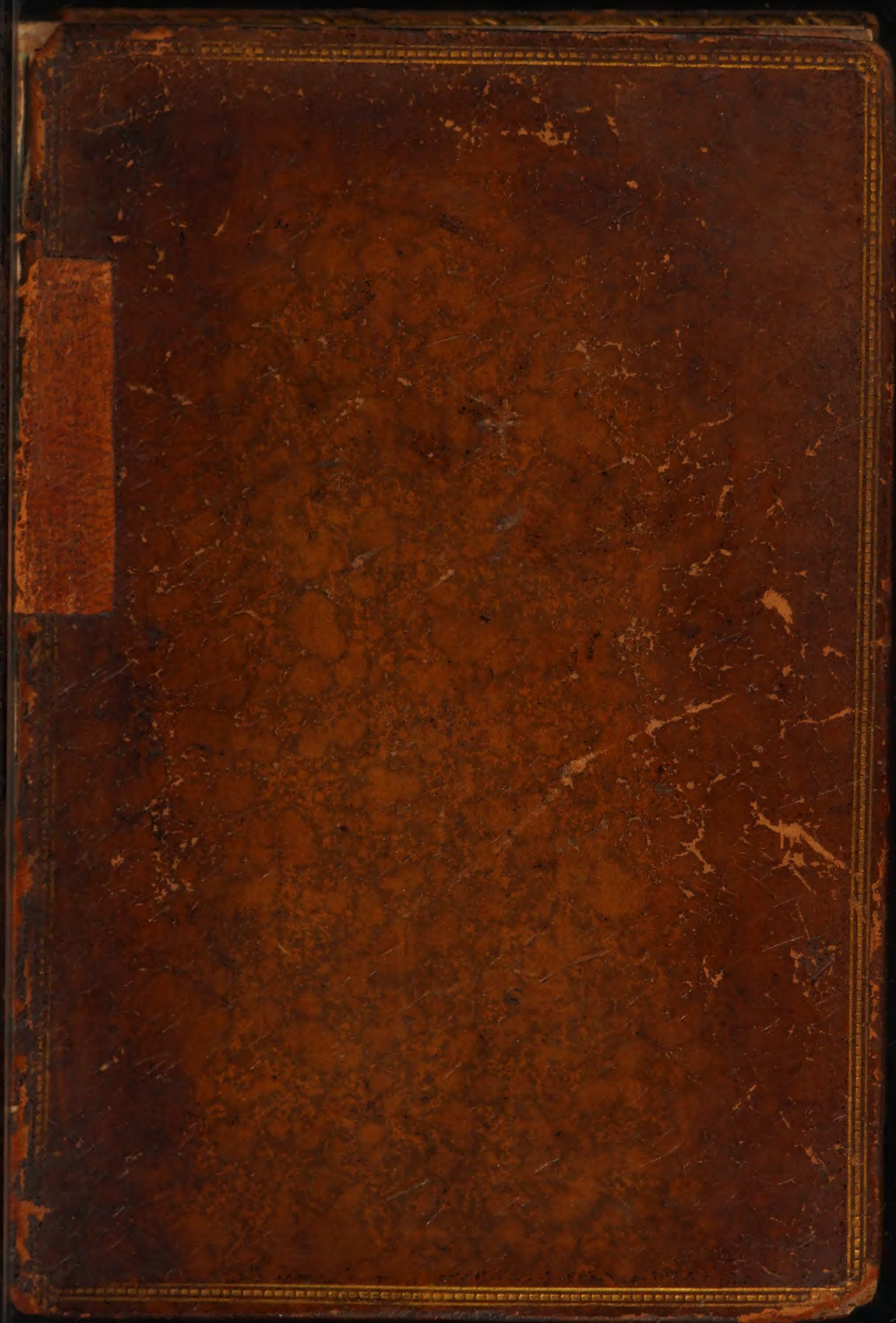

HIPPOCR.
1572
CONFAL.
1535

Jn.o Lewis Petit M.D.

Coll. Regal. Med. Lon. Soc. S.R.S & S.S.A.

H. 5. 22

John Louis Petit,

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΕΡῚ ΤΡΟΦῆΣ,

βιϐλίον.

HIPP. LIBELLVS DE ALIMENTO, A STEPH. GORmeleno Curiosolita, Doctore medico Parisiensi, è Græco in latinum cõuersus, & commentariis illustratus.

PARISIIS,

Apud Nicolaum Chesneau, via Iacobæa, sub scuto Frobeniano, & Quercu viridi.

M. D. LXXII.

CLARISSIMIS DOCTORIBVS MEDICIS NICOLAO Magno, Symoni Petræo, Francisco Brigardo, & Iacobo Carpentario amicis suis, Stepha. Gormelenus. S. P. D.

IN librorũ Hippocratis numero, primum fere locum multis nominibus iure sibi vendicare potest, Libellus qui περὶ τροφῆς *inscribitur: quem scripserat Hippocrates, vt verisimile est, vel sibi soli ad iuuandam memoriam vel* μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ. *Hunc valde inuolutũ à nemine (quòd sciam) hactenus explicatũ cum ab hinc triennium in Schola nostra*

Medica publicè interpretarer: perspexi in eo multa vtilißima quidem, & scitu dignißima, de iis quæ tum sanis, tũ ægris ex alimentis & eorundem excrementis accidere solent, laconismo quodã descripta: adeò sanè obscura & inuolucris obtecta, vt ænigmata prorsus esse viderentur: & quæ vt intelligantur vel OEdipum, vel Delium quempiã natatorem, non minus quàm σκοτεινȣ̃ Heracliti scripta, requirant. Ego tamẽ eius libelli maxima vtilitate commotus, maiore profectò conatu & volũtate, quàm ingenio (in magnis enim, vt dici solet, voluisse sat est) tentaui, ex multis quæ Hippocrates de industria ad profanum vulgus à medicinæ sacris arcendum inuoluerat, quàm breuissimè potui, ἀμαθέστερον καὶ σαφέστερον ea explicare, quæ medicinæ studiosos in illius diuini opusculi lectione retardare ac impedire possent.

Qua in re tamẽ ipse mihi non assentiar, nisi meum hunc laborem comprobetis. Nã quum omnes philosophiæ & Medicinæ secretiores recessus ex quibus huius libri explicatio peruestiganda erat, assiduo & indefesso labore exploratos, & medendi peritiam diuturna experiẽtia comparatam habeatis, vestro iudicio meritò stare decreui. Valete Parisiis septimo Cal. Februarij. 1572.

εἰς ἀναγώστην.

Ἤπιος ἰητρῶν ὁ πατὴρ, σωτήρ τε πονούντων
Ἱπποκράτης ἡμῖν πρίν ποτ' ἔδωκε τροφήν·
Μικρὰν καὶ πολλὴν, στερεὰν καὶ πάμπαν ἀτειρῆ,
Ἣν μηδ' Ἡφαίστου ὀξὺς ὀδοὺς ἀλέοι.
Ἀλλ' ὁ μὲν εὖ δεδαὼς κῴου τὸ νόημα γέροντος,
Γορμελενὸς ταύτην παισὶν ἔθηκεν ἔδειν.
Τέκνον ἀκεστορίης, σὺ πίμπλαθ' ἐδέσματι θυμόν.
Καὶ χάριν ἐμπλησθεὶς ἀμφοτέροισιν ἔχε.

Ν. Γυλ. Γαμβ. Αυρ.

Idem latinè

Ægrorum ille salus, lenis pater ille medentum
Hippocrates, nobis hæc alimenta dedit.
Pauca & multa simul, sed dura nec vsibus apta:
Quæ nec dente suo Mulciber ipse terat.
At qui sensa senis callet penetralia Coi,
Gormelenus pueris apta parauit edi.
Tu medicæ nunc artis alumne, salubribus escis
Vtere, & amborum nomina gratus ama.

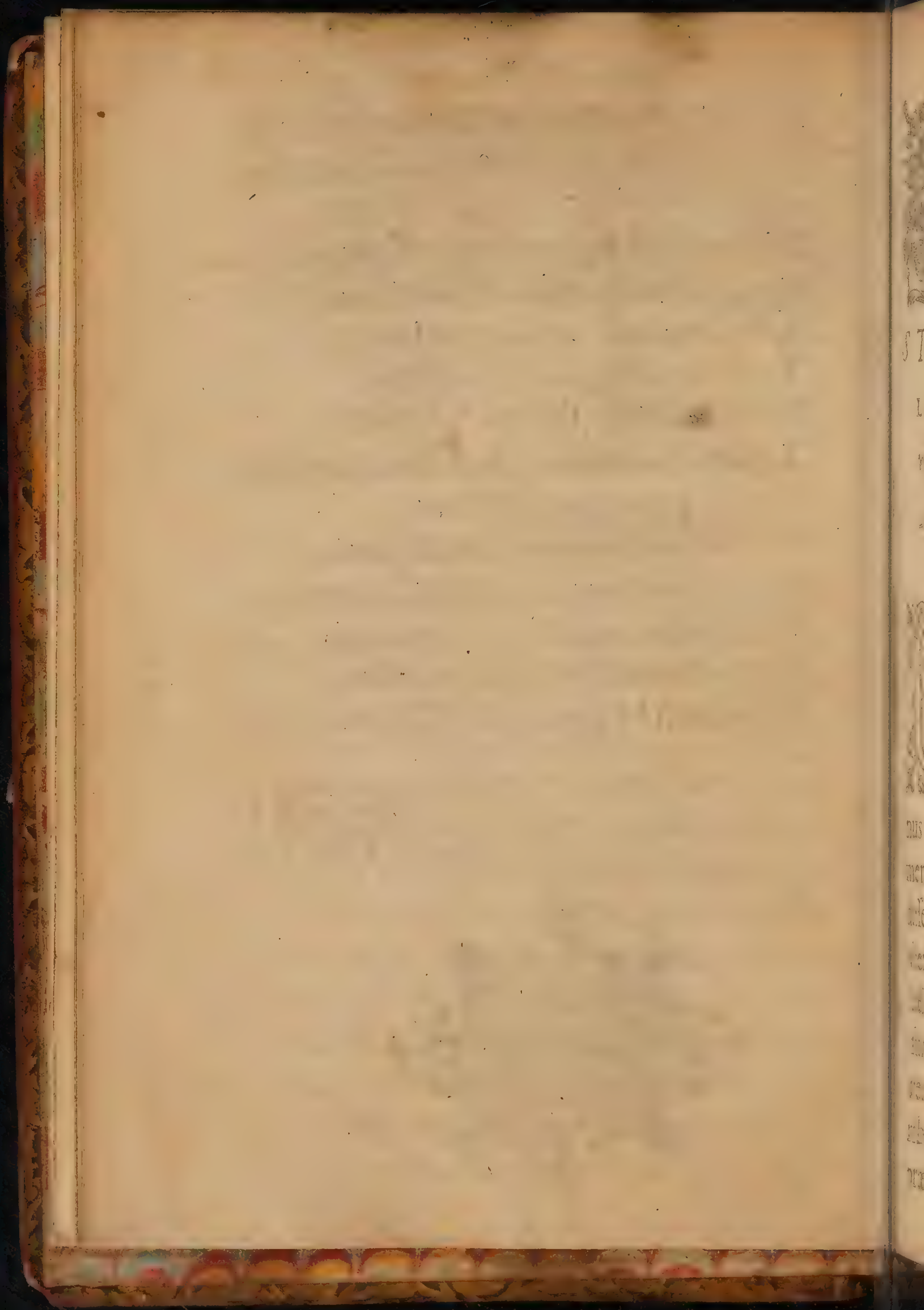

Ad eruditiſſimum & optimum doctorem Medicum Steph. Gormelenũ Curioſolitam.

Eſt verè medicus peritus vſquam,
Qui quantum varia eruditione,
Artis Pæoniæ inclytáque laude,
Tantum relligione Chriſtiana,
Et vitæ officiis, fidéque præſtet?
Totum Gormelene hoc decus mereris:
Tu, qui præcipua fidelitate
Morbo præcipites tetris ab orci
Seruas faucibus, inuidens Charonti.
Viua voce doces, ſtylóque acuto
Abſtruſos reſeras ſagax receſſus,
Et mẽtem Hippocratis, Galenus alter.

N. GVL.
Gen. Aur.

STEPH. GORMELENI CVRIOSOLITAE PArisiensis medici in libellum Hipp. de Alimento, Præfatio.

QVVM de commodis omnibus atque incommodis quæ ab alimentis proueniunt, necnon de ſanis & ægris corporibus quatenus ad ipſorum alimentorum excrementa attinet, hoc libell. de alimento diſſerat Hipp. vt teſtatur [a] Gal. non erit alienum, vt ea quæ obſcurè eodem libell. ſcripta ſunt, facilius intelligi poſſint, de ipſius alimenti natura & differentiis, item de excrementorum generibus & qualitatibus quædam breuiter prænotare. Eſt autem alimentum pro-

[a] *Lib. de Opt. corporis conſtitutione cap. 4.*

a Cap.4. lib. 2. de anima.
b Lib. 1. facul. nat.
c Probl. 43. Sect. 1.
Gal. lib. 3. de temp. & cap. 1. li. 5. Simpl.

priè quo corpus nutritur, ex ſententia [a] Ariſtotelis: ſiue quod iam patiẽdo nutrit, & corpori aſſimilatum eſt vt ait [b] Gal. id eſt vt Ariſtoteles alio loco [c] ſcribit, quod à natura concoctum corporibus acceſſit & adhæreſcit. Impropriè verò ſiue (vt aiunt) æquiuocè & maximè remotum alimentum dicitur, quod aſſimilari corpori quod nutritur poteſt, & à natura noſtra vinci, atque eandem poſtea augere. In hoc autem nutrimenti genere, medicus quatuor potiſſimum conſiderare debet, ſubſtantiã nimirum, quantitatem, qualitatem & vtendi rationem: ex quorum quatuor varietate, multa tum ſanis tum ægris corporibus ſuperuenire ſolent. Alimenti igitur ſubſtantia (de qua primò dicendum eſt) in eiuſdem forma & materia conſiſtit. Forma verò ſiue potius ipſius formæ proprietas, non ſolùm in alimẽto, ſed etiam in rebus cæteris, tota ſubſtantia, & totius ſubſtantiæ proprietas à medicis appellari ſolet, ſecundum quam ſubſtantiæ proprietatem, vnumquodque animans conuenienti, fami-

liari & dulci alimento, gustu vel odoratu vel vtroque deprehenso nutritur, vt pluribus locis demonstrat [a] Gal. Hanc eandem substantię proprietatem [b] Aristoteles, & hoc aliquid, & substantiam vocare videtur: ob cuius substantiæ proprietatis copiam vel paucitatem, sinceritatẽ vel cum diuersa proprietate per mistionem, alimentum multi vel pauci nutrimenti, [c] boni vel mali succi à medicis dicitur. Materia verò alimenti ex eius duritie vel mollitie deprehenditur, item ex eiusdem asperitate vel læuitate, visciditate vel terendi & fricandi facilitate, densitate vel raritate, grauitate vel lenitate & similibus: quoniam hæ qualitates ex varia proportione humidi cum sicco (quæ duo sunt omnium mistorum materia) dum à calore & frigore agentibus magis qualitatibus elaborantur, consurgunt, vnde & substantiæ modi à nonnullis appellantur: propter quos quidẽ substãtię modos vel celerius vel tardius, vel facilius vel difficilius, & alteratur & distribuitur ipsũ ali-

a Cap.15.lib. 4. Simpl. lib. 6. Sanit. tuendæ lib. 2. de aliment. cap. de cucumere lib. 3. temper.

b Cap. 4. lib. 2. de anima.

c Vide lib. de cibis boni vel mali succi.

mentum. Quantitas porrò alimenti tribus differentiis continetur, nam alimentum omne vel plenum, vel mediocre & conſeruans, vel tenue dicitur. Plenum nutrimentum conuenit iis qui omni dimenſione plurimum augentur, & athletis: Mediocre verò & conſeruans, ſanis, & iis qui & corpus ipſum & virium robur conſeruare ſtudent. At tenue illis tantum conuenit, qui vitium aliquod corporis emendare & imminuere volunt, tenue enim ſemper vires imminuit. Rurſus tenue alimentum, in tenue ſimpliciter, tenuius, & extremè tenuiſſimum partitur [a] Gal. Notæ autem quæ docent qua nutrimenti quantitate vti debeamus, deſumuntur & ab [b] ætate, & ab [c] anni parte, & à [d] conſuetudine in ſanis præſertim: in ægris verò, tum ab iiſdem, tum à [e] viribus, tum à morbi temporibus [f] precipuè vniuerſalibus, non neglectis etiam iis interim indicationibus, quæ tũ [g] à temperamẽto, tum à regione & ſimilibus ſumi conſueuerunt. Qualitates quæ maximè in alimento ſpectantur aut primæ quali-

a Cõ. in aph. 4 lib. 1.
b Aph. 13. & 14 lib. 1.
c Aph 15. lib. 1.
d Aph. 17. lib 1.
e Aph. 9. li. 1
f Aph. 8. li. 1.
g Aph. 16. lib. 1.

tates ſenſiles ſunt, vt caliditas, frigiditas, humiditas & ſiccitas: aut ſecundæ quales ſunt acerbitas, auſteritas, aciditas, dulcedo, ſalſedo, amaritudo, acrimonia, graueolentia, ſuaueolentia, albedo nigredo, & ſimiles quæ vel tactu, vel ſapore, vel odore vel colore percipiuntur. Et huiuſmodi qualitates primæ præſertim, cum iis quæ ſecundum naturam ſunt ſimilitudinem habere debent, indicatione à temperamento ſumpta, cum illis verò quæ pręter naturam, contrarietatem, non minus quàm medicamenta [a] ipſo Gal. authore: túmque non ſimpliciter alimenta, ſed alimenta medicamentoſa ſolent appellari: quod non ſolum impleant quod vacuatum eſt ſed etiã ei quod alteratũeſt medeantur. Gal. cap. 10. lib. 4. Simplicium. Sed neque alimenti ſubſtantiam, quantitatem, & qualitatem nouiſſe ſatis eſt, niſi etiam & eo vtendi rationem nouerimus, id eſt quo tempore alimentum ſit exhibendum, & nunquid ſemel aut ſæpius, qualibet nocte vel die cibum offerre oporteat, & eiuſmodi: quam qui-

a In aph. 16. lib. 1. & c. 5. lib. 11 meth. Auicenna cap. 1 Fen. 4. lib. 4.

dem vtendi rationem quatuor (in ægris precipuè) indicabunt, nimirum ipsa ægritudo & eius accéssio: ægrotantis vires: humorum naturalium excessus, defectus vel mediocritas: item humores præter naturam crudi vel corrupti: adhæc [a], ætas, tempus, cõsuetudo, & quæcunque his sunt analoga. Verum enimuero quum alimenta ei substantiæ quæ è singulis partibus perpetuò defluit omnino similia non sint, naturæ necessarium fuit ea prius immutare & præparare siue concoquere, & quammaximè fieri potuit efficere corpori alendo restituendóque similia, quod dum fit, si quid nec confectum nec prorsus asiimi latum est, id corpori non accrescit, sed vel per certas corporis partes deerrat, vel certo loco colligitur, donec veluti superfluũ excernatur, vnde & περίττωμα id est excrementum meritò dicitur: quod nihil aliud est quàm alimenti superfluum alendo corpori non necessarium vel inutile: ideo vt salubriter corpus habeat vt plurimum expellendum. Excrementorum autem differentię va-

[a] Aph.17. & 19.lib.1.

in morbis ... de cibo

riæ ſunt tum, pro ratione materiæ ſiue ſubſtantiæ modi, tum pro coctionum ordinis ratione, tum etiam pro cauſæ efficientis, vel patientis, vel vtriuſque ſimul varietate & natura. Ratione quidem materiæ ſiue ſubſtantiæ modi dicuntur excrementa [a] vel halituoſa, ſiue vaporoſa, vel liquida ſiue humida, vel ſicca & terrea, vt ipſa nimirum excrementa ſubſtantiis [b] quibus corpora reſarciantur reſpondeant. Ab ordine verò coctionum differentiæ ita ſumuntur vt quædam ſint primæ coctionis quæ in ventriculo fit, excrementa: alia ſecundæ, id eſt illius quæ fit in hepate: alia denique tertiæ, quæ in ſingulis partibus perficitur. Harum autem coctionum vnamquamque, duo habere excrementa [c] Galenus exiſtimat, vnum craſſius, tenuius alterum. In ipſa (inquit) primæ carnis generatione duplex prouenire excrementum neceſſe eſt, quòd omnem qualitatis alimenti mutationem, alterum craſſius, alterum tenuius excrementum ſequitur. Ideo primæ coctionis excrementum craſſum, feces al-

a Ex lib. 9. meth. cap. 2.

b De hac re conſule Gal. lib. 1. Sanit. tuendæ in principio.

c Cap. 3. lib. 3 method.

a lib.4.de vsu partium. ui esse idem [a] Gal. author est: tenuè verò vrinam siue serosum excrementum, quamuis non statim post primam coctionem secernatur, quòd natura eo adhuc ad vehendum alimẽtum indigeat, ob idque & ὄχημα τροφῆς hoc libell. ab Hipp. appelletur: reipsa tamen & propriè vrina primæ coctionis excrementum non est non magis quàm alterutra bilis, quum neque secernatur ante secundam coctionem, neque affectiones primæ coctionis instrumentorum per se indicet, sed potius secundæ, ipsomet [b] Gal. authore. Erit igitur lotium secundæ coctionis excrementum, [c] quũ cuiusque partis in corpore superfluitas eam quæ illi inest dispositionem ostendat. Adde quod [d] Gal. ipse alio loco vrinam inter secundæ coctionis excrementa recenseat. Secundæ autem coctionis crassum excrementum succus melancholicus excrementitius est, tenuè verò bilis flaua recrementitia: secernunturque à sanguine, hæc quidem vesiculæ bilis opera, ille verò lienis. At humiditas siue primæ coctionis siue secundæ

b Cõ. in aph. 26. lib. 2. prognosticon.
c De hac re Gal. cap. 7. lib. 1. de Crisibus.
d cap. 2. lib. 6. de causis sympto.

excrementum fuerit, ab ipsis renibus attrahitur. Tertiæ denique coctionis excrementa, duo etiam sunt vt ex [a] Galeni sententia prius demonstratum est, tenuia quidem quæ inuisibili perspiratione iugiter diffluunt: crassiora autem, quæ & multiplicia sunt pro natura partium quæ illa producunt, & varia sortiuntur nomina: nam musculosi generis crassius excremẽtum, sordes est quæ per vniuersam cutim bene sese habente animali perpetuò vacuatur: [b] cerebri autem, mucus: glandularum quæ circa linguam sunt, saliua: pulmonum, sputum: mammarum, lac: testium, semen: ossiũ, medulla: articulorum & aliarum partium exanguium, mucosa pituita. Horũ autem & similium excrementorũ quędam vtilia sunt, quædam verò inutilia. Vtilia quidem (nisi quantitate peccauerint) diutius in corpore citra eius læsionem retinentur, inutilia verò minimè. Harum trium coctionum excrementa, naturalia sunt, & laudabilia dicuntur si neque substantia neque quantitate, neque qualitate, neque excernendi tem-

a cap. 3. lib. 3 methodi.

b Vide Gal. com. in aph. 39. lib. 5. lib. 9 de vsu partiũ cap. 7. li. 1. de Crisibus. lib. 3. de Alimẽtis de Glandulis & com. in aph. 30. li. 3. de Artic.

pore, neque vacuationis loco peccauerint. Eorum quidem ſubſtantia, ex duritie & mollitie, liquiditate & ſiccitate, tenuitate & craſſitie, æqualitate & inæqualitate ac ſimilib⁹ cognoſcitur: [a] quorũ quantitas alimentorũ, quãtitati proportione reſpondere debet, ad hoc vt naturaliter ſe habeant. Excremẽtorum etiam omnis generis qualitates quæ à medicis explorantur, & tactu, & odore, & aliquando ſapore, & colore & ſono, manifeſte deprehenduntur.

a Cap 2. lib. 6. de cauſis ſymptom.

Tempus quoque excretionis, & loca per quæ ſingula excrementa excernuntur, diligenter expendet medicus, vt ex iiſdem ſanum, ægrum, vel neutrum hominis ſtatum, facilius & exactius cognoſcat, ex Hipp. [b] & Gal. doctrina.

b Lib. epid. prognoſt. & prorhet. & lib. de ſympt. cauſis.

Sunt præterea aliæ excrementorum differentiæ quæ vel ratione cauſæ efficientis, vel ratione ſubiectæ materiæ, vel ratione vtriuſque ſimul in corpore generantur: ratione quidem cauſæ efficientis, vt caloris pręter naturam aucti, vel imminuti: ratione caloris præter naturam aucti, fit [b] bilis vitellina, bilis atra

b Lib. de atra bile.

ex [a] ſanguine aduſto, atque bile flaua retorrida necnon ex ſucco melancholico arefacto. Ab eodem etiam calore caput occupante fit [b] pituita ſalſa. A [c] calore verò imminuto fiũt pituita acida, vitrea, aqua intercus, & ſimilia. Ratione autem materiæ, ex alimentis frigidis fit ſuccus crudus. Vtriuſque ſimul id eſt cauſę efficientis pręter naturam, & materiæ non conuenientis ratione, fiunt bilis [d] porracea vel glaſtea in ventriculo, item calculus [e] in renibus & veſica, lumbrici in inteſtinis, & multa alia, vt ea quæ in quibuſdã abſceſſibus ſæpe reperiuntur.

a Lib. 2. Nat. facult. lib. 3. loc. aff. com. in aph 3 Sec. 6. lib. 6 epid. & cõ. in aph. 53. lib. 6 aph.

b Cõ. in aph. 12 lib. 3. aph.

c Cap. 6. lib. 2. Febriũ lib. de plenit. & lib. de natu. facul.

d Cõ. in aph. 39 lib. 2. prognoſt.

e Cõ. in aph. 15. Sect 3. lib. 6. Epid.

HIPPOCRATIS LI- BELL. DE ALIMENTO A Steph. Gormelen. Curiosolita Parisiensi medico, è græco in latinū conuersus & commentariis illustratus.

ΤΟΥ͂ΤΟ ΤῸ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ φησιν ὁ Γαληνὸς μὴ εἶναι Ἱπποκράτους, πλὴν ἀλλ᾽ οὐδὲ πάλιν ἀνδρὸς τοῦ τυχόντος. καὶ ἴσως ἂν εἴη τοῦ Θεσσαλοῦ· δοκεῖ δέ τισιν ὑπὸ Ἡροφίλου συγκεῖσθαι.

Hunc librum Galenus Hippocratis esse negat, sed tamen non alicuius vulgaris hominis esse dicit, & fortasse Tessali. Quidam Herophilū authorem putant.

Censura hæc ab incerto authore, & non admodum in arte versato, huius libri principio ascripta, mihi admodum suspecta est: quū non sit verisimile Galenum qui sexcentis locis, vt in progressu docebitur, hunc librum Hippocratis esse affirmauerit, eundem ab Hippocrate scriptum negasse.

TΡΟΦΗ καὶ τροφῆς εἶδος, μία καὶ πολλαί. μία μὲν, ᾗ γένος ἕν. εἶδος δὲ, ὑγρότητι καὶ ξηρότητι. καὶ ἐν τουτέοισιν ἰδέαι, καὶ πόσον ἐστὶ, καὶ ἐς τίνα καὶ ἐς τοσαῦτα.

ALimentum & alimēti species, vnum & multa vnum quidē quatenus vnum genus [est] Species verò humiditate & siccitate [finitur]. & in his formæ ac quantum est, & ad quædam & ad tot.

Species verò humiditate & siccitate.

Quum alimentum ratione formæ propter quam nutrit, vt iam dictū est nullam admittat differentiam, ideo Hipp. primas eiusdem species à materia desumit, humiditas enim & siccitas, eorum omnium quæ miscentur materia sunt, authore [a] Aristotele, vt nō immeritò alimentum omnibus animantibus ex humido & sicco suppeditari alio [b] loco scribat. Et rursus [c] de partibus animalium,

[a] Cap. 1. li. 4 meteoron.
[b] Cap. 3. lib. 2. de partib. animal.
[c] Ca. 5. lib. 3.

ſanguinem & alimentum omne concreſcere dum concoquuntur ait quoniam ex aqua & terra id eſt ex humido & ſicco miſta ſunt: meritò igitur Hipp. alimentum in humidum & ſiccum primò diſtribuit.

Et in his formæ ac quantum eſt.

Id eſt in alimento tam humido quã ſicco, duo ante omnia conſiderantur, nimirum forma id eſt ſubſtantia propter quam nutrit, & quantũ id eſt quantitas ob quam auget. Sic enim & Ariſtoteles alimenti diuerſam rationẽ eſſe vt nutrit & quatenus auget [a] ſcribit: nutrit enim (inquit) vt hoc aliquid & ſubſtãtia, auget autem vt quantũ quiddã.

a Cap. 4. lib. 2. de anima.

Et ad quædam & ad tot.

Hoc eſt & alimenti ſubſtantia qua nutrit & eiuſdem quantitas qua auget perueniunt ad quædã id eſt ad vniuerſum corpus, & ad tot, id eſt ad ſingulas corporis partes, vt patet ex doctrina [b] Galeni [c] Ariſtotelis.

b Lib. 1. & 3. de natur. facult.

c Cap. 5. lib. 1. de ortu & interitu.

2 Ἄυξει δὲ καὶ ῥώννυσι, καὶ σαρκοῖ, καὶ ὁμοιοῖ, καὶ ἀνομοιοῖ τὰ ἐν ἑκάστοισι κατὰ φύσιν τὴν ἑκάστου καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναμιν.

Auget autem, & corroborat, & carne explet, & similia & dißimilia facit quæ in singulis [sunt] pro vniuscuiusque natura & facultate quæ ab initio adest.

Cōmoda & incōmoda quę corporibus ex alimēto vtili & corrupto proueniunt breuiter recēset. a Primū autē cōmodū vtilis & proprij alimēti est, caloris natiui substantiā augere, secundū est, vires recreatis spiritibus corroborare: Tertiū autē, carne explere. Quartū denique simile facere illi substātiæ quæ ante ab initio inerat, dū proprie nutrit. At corruptū alimētū vel qualitate aliqua insigni alienū dissimilia facit illi substātiæ quæ prius inerat, id est vel toti⁹ corporis vel aliquarū eius partiū, natiuū tēperamentū, vel naturalē priorē habitū, & facultates, sēsim immutat, vt postea dicetur.

a Hoc copiosè demonstrat Gal. lib. 3. temper.

ὁμοιοῖ δὲ ἐς δύναμιν, ὁκόταν κρατέη μὲν, ἡ ἐπεισιοῦσα, ἐπικρατέη δὲ, ἡ προϋπάρχουσα 3

Aßimilat autem pro viribus quum id quod superingeritur superat quidem, illud verò quod prius inest præualet.

Docet quomodo alimentum pro viribus id quod nutritur ſibi aſſimilet, quando nimirum cibus qui ingeritur ſuperat quidem, quamdiu natura in ipſum agit, id verò quod prius ineſt, id eſt corpus ipſum, præualet tandem, & ſuperat, deuicto omnino alimento. Sic enim lactuca ſuperat & pro viribus immutat noſtram naturam dum concoquitur, refrigerat enim: cocta verò, ſuperatur, prçualet enim natura, quo fit vt recte [a] Galenus alimentum vocet, quod à noſtro corpore vinci poteſt, & eidem aſſimilari.

[a] Cap.1.lib. 5. ſimplic.

γίνεται δὲ καὶ ἐξίτηλος· ὁτὲ μὲν, ἡ προτέρη ἐν χρόνῳ καὶ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροστεθεῖσα· ὁτὲ δὲ, ἡ ὑστέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροστεθεῖσα.

Fit autẽ etiam adulterinum, aliquãdo quidem prius in tempore diſſolutũ, aut inſuper appoſitũ, interdum verò poſterius, in tempore diſſolutũ aut ſuper appoſitum.

Docuit ſuperius quomodo alimentum pro viribus naturam ſibi aſſimilet, nunc

nunc autem illud idem alimentũ(quod ἐξίτηλον id eſt adulterinum ſiue exoleſcens appellat) duobus modis noſtram naturam qualitate manifeſta pro viribus ſibi aſſimilare demonſtrat. Priore quidem modo, dum concoquitur tantum & alteratur vt lactuca quæ (vt iam dictum eſt) refrigerat, & adulterinum eſt alimentum, dum coquitur tantum: a cocta verò & corpori aſſimilata minime, auget enim tum caloris natiui ſubſtantiam, hoc enim eſt quod ait prius in tempore diſſolutum. Altero modo alimentum adulterinum fit non ſolùm dũ coquitur, ſed etiam poſteaquam concoctum fuerit & alteratum, quod oſtendit dum ait

a *Gal. lib. 3. de Temper.*

vel inſuper appoſitum.

eiuſmodi eſt alimentũ mali ſucci, quod etiam poſtquam nutrierit habitum corporis peruertit, vnde & plures morbi conſequuntur. Vtrumque adhuc vel citius vel tardius ſuas vires exerit: citius quidem, quando cauſa magis agens, id eſt calor noſter, potentior eſt, & ſubiectum quod quodãmodo patitur id eſt

a *Gal. in principio lib. de cibis boni & mali ſucci.*

alimentum medicamentoſum, vel mali ſucci, magis ad patiendum paratũ: tardius verò contra, quando cauſa agens cum ſubiecto patiente collata, eſt quodammodo imbecillior.

5 ἀμαυροῖ δὲ ἑκατέρας ἐν χρόνῳ καὶ μετὰ χρόνον ἡ ἔξωθεν συνεχὴς ἐπεισκριθεῖσα, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον στερεμνίως πᾶσι τοῖσι μέλεσι διαπλακεῖσα καὶ τὴν μὲν ἰδίην ἰδέην, ἐξεβλάστησε τὴν δὲ προτέρην, ἔστιν ὅτε καὶ τὰς προτέρας ἐξημαύρωσε.

Deſtruit autem vtrumque in tempore & poſt tempus, quod extrinſecus frequenter ſuperingeſtum eſt, & per multum tempus ſolidè omnibus membris implicatum, & propriam quidem formam produxit, priorem autem nonnunquam etiam & priores aboleuit.

Superius de incommodis quæ ab alimento propter eius manifeſtam qualitatem eueniunt diſſeruit, nunc verò aliud grauius nocumentum ab ipſo etiam nutrimento propter eiuſdem occultam qualitatem, oriri hoc modo demonſtrat. id quod frequenter extrinſe-

cus superingestum est, & per multũ tẽpus firmiter omnibus membris implicatum, id est alimentũ venenatũ & deleteriũ, quod totius substantiæ proprietate speciei suæ, nostris corporib⁹ repugnat, per diuturnum tempus (sumpto initio à pauca quãtitate paulatim ad maiorem progrediẽdo) assumptũ, destruit vtrũq; id est & alimentum legitimum, & alimentum adulterinum siue medicamentosum, quod etiam antea assimilatũ fuerat. idque & in tempore & post tempus id est & dũ natura paulatim consuescit eiusmodi deleterio, & etiam posteaquã assueta fuerit. Etenim venenatum illud alimentum propriam quidem formam producit (nam & alimenta ad suã ipsorũ naturã, carnẽ maxime permutare solẽt vt ex [a] Aristotele monet Galenus) priorem verò, aliquando etiã & priores destruit & abolet: ac si diceret, tã substãtię proprietatẽ totius animãtis quod nutritur, q̃ singularũ eius partiũ proprietatẽ (pro natura deleterij) corrũpit, nõ enim aliter suę formę ꝓprietatẽ, quę omnino formę priori contraria est, introducere

[a] *Aristotel. cap. 28 & 29 li. 8. de Hist. animalium. Gal. cap. 2. li. 6. de Sympt. causis.*

potest. Verũ eiusmodi metamorphosis repente fieri nõ potest, sed longa consuetudine opus est, sumpto (vt iam dictum est) à pauca quãtitate initio. quod ab anu quadam Atheniensi factum fuisse [a] narrat Gal. Illa enim ab exigua portione cicutæ [b] (quæ nostræ naturæ & substantia & viribus contraria est & exitialis) auspicata, nullo detrimento, ad permagnam copiam progressa est. Principio enim paucum exiguitate ipsa deuictum est, & deinde consuetudo (quæ altera natura est) quod contra naturam erat naturale reddidit. Sic [c] Mithridates rex Ponti non alia ratione quàm frequenti vsu sanguinis anatum ponticarum quæ veneno nutriebantur, deleteria adeo familiaria sibi reddiderat, vt nulla eorum maligna qualitate, lædi potuerit. Simile est quod narrat Doctissimus [d] Scaliger ex Indicis historiis de filio regis Cambaiæ Indicæ prouinciæ, qui veneno educatus, adeo venenosus factus fuit, vt muscæ quę eius cutim sugendo pungerent, turgidæ interirent.

a Cap. 18. li. 3. simplic.
b Cõ. in aph. 12. lib. 2. de ratione vict. acutorum & com. in aph. 17. li. 2. aph. Et lib. 3. de Temp.
c Plinius c. 2. lib. 25. Natural. histo.
d Exercitatione 175. in Cardanum.

Δύναμις δὲ τροφῆς, ἀφικνέεται καὶ ἐς ὀστέον, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτοῦ· καὶ ἐς νεῦρον, καὶ ἐς φλέβα, καὶ ἐς ἀρτηρίην, καὶ ἐς μῦν, καὶ ἐς ὑμένα, καὶ σάρκα, καὶ πιμελὴν, καὶ αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ μυελὸν, καὶ ἐγκέφαλον, καὶ νωτιαῖον, καὶ τὰ ἐντοσθίδια, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ ἐς θερμασίην. καὶ πνεῦμα, καὶ ὑγρασίην. 6

Facultas autem alimenti peruenit & ad os & omnes eius partes, & ad neruum, & ad venam: & ad arteriã: & ad musculum, & ad membranam & carnem: & pinguedinem: & sanguinẽ: & pituitam: & medullam: & cerebrum: & spinalem [medullam]: & interanea, & omnes ipsorum partes: quinetiam & ad caliditatem: & spiritum: & humiditatem.

Inductione demonstrat Hipp. vires & facultates alimenti, siue familiare & legitimum fuerit, siue qualitate aliqua, aut substantiæ proprietate alienũ, peruenire ad omnes corporis partes solidas, humidas, & spirituosas fluentes & fixas: non quòd sua sponte eo feratur,

a Lib. de natural. facult. — sed quòd à singulis partibus attrahatur, vt sæpius à [a] Galeno demõstratũ est. Et quãuis integra natura & suis facultatib⁹ bene gubernata, tantũ quod [b] cõueniẽs & familiare est ad sui nutritionem attrahat, & nunquã alienũ: deprauata tamẽ propter malã aliquã qualitatẽ manifestã, aut occultã, vel propter cõsuetudinẽ, ea etiã quæ qualitate noxia sunt, & valde à bene se habente aliena, sæpe attrahit [c] Galeni eiusdẽ testimonio. Imo etiã ea quæ toto genere prçter naturam sunt & deleteria, vt patet ex eorum historia qui veneno vti consueuerunt.

b Gal. com. in aph. 22. Sect. 4. lib. 6. Epid.

c Cõ. in aph. 1. lib. 4. de ratione vict. acutorum.

7 Τροφῆς δὲ τὸ τρέφον τοῦτο τροφή, καὶ τὸ οἷον τροφὴ. καὶ τὸ μέλλον τροφὴ

Alimenti autem id quod hoc nutrit, alimentum [est], & quod velut alimentũ, & quod alimentum futurum est.

Posteaquam Hipp. de commodis & incommodis, item de viribus omnium alimentorum disseruisset, nunc eadem ipsa veluti per grad⁹ distinguit, vt aliud sit alimentum quod iam nutriat, quodque & iam assimilatũ est, & proprie nu-

trimentum dicitur: aliud verò quod parum abeſt quin nutriat, vt ſanguis: vtrique bili & pituitæ permiſtus: aliud præterea quod adhuc longius abeſt à vera nutritione vt chylus: ita enim [a] Galen⁹ hos tres alimentorum gradus, ad tres concoctiones reuocat, quamuis pluribus [b] aliis locis quibus huius Hipp. ſententiæ meminit, futuri nutrimenti nomine, cibos etiã nondum aſſumptos vt panem carnes & ſimilia intelligat.

a Ad finem lib. 4. de Sanit tuenda.

b Lib. 1. de natur. facul. lib. 3. de tẽp. & com. in aph. 39. lib. 5. aphoriſmorũ

ἀρχὴ δὲ πάντων μία καὶ τελευτὴ πάντων μία. καὶ ἡ αὐτὴ τελευτὴ καὶ ἀρχή. 8

Principium autem omnium vnum [eſt], & finis omnium vnus, & idẽ finis [eſt] atque principium.

Non de parte aliqua corporis hoc intelligendũ eſt, ſic enim in corpore humano nullũ reperiretur principiũ, nullúſq; finis, nõ magis quàm in circulo (vt ipſemet Hipp. [c] ſcripſit) vnde [d] enim incipit in hoc deſinit. Aliud igitur eſt quod hoc loco vult Hipp. vt ex principiis metaph. intelligere licet. Cum enim principium dicatur primum vnde res aut eſt aut fit aut cognoſcitur vt [e] Ariſtoteles ſcripſit

c In principio lib. de locis in homine.

d Lib. 1. de dicta.

e Cap. 1. lib. 5 Metaphyſ.

Ad finē lib. 2 physicon. finis [a] autem cuius gratia aliquid fit, accidit vt non solùm in his quæ arte sed etiam in illis quæ natura fiunt, idem sit finis & principium, præsertim motus, diuersis tamen rationibus, itaque quum substãtiæ deperditæ instauratio, sit causa propter quam alimenta exhibentur authore [b] Galeno, eàdem ipsa causa, nimirum triplicis substantiæ instauratio, principium etiam erit propter quod alimentum subministratur; vt non immeritò [c] Aristoteles ipse, finem, principium & fundamentum appellauerit. Eodem modo, & vtilitas respirationis, causa est, propter quam respiratio fit, veluti principium & finis [d]

b Lib. de Sanit. tuenda.

c Lib. 2. ad Eudemium.

d Lib. de causis respirationis.

9 καὶ ὅσα κατὰ μέρος ἐν τροφῇ καλῶς καὶ κακῶς διοικέεται, καλῶς μὲν, ὅσα προείρηται. κακῶς δὲ, ὅσα τούτοισι τὴν ἐναντίαν ἔχει τάξιν.

Et quæ particulatim in alimẽto bene & malè distribuũtur, bene quidem, quæ prædicta sunt: malè verò quæcũque his contrarium habent ordinem.

Vult Hipp. omnium alimentorum quæ & bene & male in singulas corpo-

ris partes diſtribuuntur, idem eſſe finẽ & principium vt iam dictum eſt. Bene autem ea alimenta diſtribui dicit, quæ prædicta ſunt, id eſt quæ augent & corroborant & carnem producunt, & ſimilia fiunt, dicuntúrque primo nutrimenta futura, deinde quaſi nutrimenta, & tandem propriè nutrimenta, ſeruato nimirum naturæ & coctionum ordine. malè verò quæ vel diſſimilia faciunt, vel naturæ & coctionum ordinẽ non ſeruant vt quando ventriculus trahit ab hepate, aut hepar à carnibus.

χυλοὶ ποικίλοι καὶ χρώμασι, καὶ δυνάμεσι, καὶ ἐς βλάβην, καὶ ἐς ὠφελείην. καὶ οὔτε βλάπτειν οὔτε ὠφελέειν καὶ πλήθει καὶ ὑπερβολῆ καὶ ἐλλείψει. καὶ διαπλοκῆ. ὧν μὲν, ὧν δ᾽ οὔ.

Succi varij & coloribus & viribus, & in detrimentum, & in emolumentum: & neque lædentes neque commodantes: & multitudine, & exceſſu, & defectu, & complicatione, aliquorum quidem, quorumdam verò non.

Hactenus Hipp. de commodis & incommodis, item de viribus atque

ordine alimentorum vniuersaliter disse ruit, nunc verò de ipsorum humorum (qui & ex alimentis nascuntur &[a] veluti nutrimenta sunt) varietate, vtilitate, & detrimento, pro ratione colorum & virium, item de eorundem multitudine, excessu, defectu & permistione agit. Primam autem humorum varietatẽ à coloribus desumit, veluti magis obuiã & sensibus magis manifestam, nam color, subiectos in habitu corporis humores (si modò vt monet [b] Galenus & causæ externæ & animi affectus absfuerint) maxime indicat, siue eiusmodi humores in detrimẽtum fuerint, siue in vtilitatem, siue contra: neque lædẽtes neque commodantes, vt quando parum à naturali statu recesserint. In detrimẽtum quidẽ sunt[c] quãdo corrupti fuerint à causa externa vel interna. In vtilitatẽ verò quãdo ex alimentis laudabilibus naturales alimentari humores orti fuerint eiusdẽ[d] Galeni testimonio. Secundã humorũ varietatẽ deducit Hipp. ex eorumdẽ viribus, id est, qualitatibus manifestis vel occultis, ídque rursus vel in detrimentũ vel in vtilitaẽ. In detrimẽtum

a li.1. Sanit. tuend.

b li.4. Sanit. tuend.

c Gal. cõ. in aph. 32. lib. 2 de fract. in aph. 14. Sect. 5 lib. 6 epid. & in aph. 2. lib. 1 aphor.

d cõ in aph. 26. Sect. 4. li. 6. Epid.

quidē, quando ipsæ humorū qualitates occultæ vel manifestæ, præter naturam sese habuerint, quod etiā pluribus locis [a] demonstrauit Gal. In vtilitatē contra quando eorundē qualitates legitimę & naturales fuerint, tunc [b] enim vniuscuiusque temperamēto familiares mores conformant. Tertiam humorum varietatem ex eorundē multitudine & cacochymia repetit, multitudini enim (quæ est omniū simul humorū æquabile augmentum) vnius tantum humoris excessum, vel defectum, & plurium complicationem, id est plurium simul excessum vel defectum opponit: tot enim modis cacochymia fieri potest.

a Cō. in aph. 77. Sect. 3. li. 3. Epid & in aph. 17. lib. 2 prorheticō.

b Hipp. & Gal lib. de natura hominis & quod animi mores temper. corporis sequuntur.

καὶ πάντων ἐς θερμασίην βλάπτει καὶ ὠφε- II
λέει· ἐς ψύξιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς δύναμιν
βλάπτει καὶ ὠφελέει.

Et omnes caliditate lædunt ac iuuant, [&] frigiditate lædunt ac iuuant, [&] potentia lædunt ac iuuant. Docet nūc omnes humores & nocere & prodesse qualitatib⁹, manifestis & occultis per δύναμιν enim occultā qualitatē nūc intelligit) manifestis quidē vt caliditate

frigiditate & ſimilibus, quæ ſi præter naturam fuerint, lædunt, ſi verò naturales, proſunt. Sic etiam & occultæ qualitates, ſi familiares fuerint conferunt, ſi verò inimicæ nocent.

12 δυνάμιος δὲ ποικίλαι φύσιες. χυλοὶ φθείροντες καὶ ὅλον καὶ μέρος, καὶ ἔξωθεν καὶ ἔνδοθεν. αὐτόματι καὶ οὐκ αὐτόματοι. ἡμῖν μὲν, αὐτόματοι. αἰτίῃ δ᾽, οὐκ αὐτόματοι.

Potentiæ autem variæ naturæ [ſunt] Succi corrumpentes & totum, & partem, & extrinſecus & intrinſecus, ſpontanei & non ſpontanei: nobis quidem ſpontanei, cauſæ verò non ſpontanei.

Proximè diximus Hipp. δυνάμιος id eſt potentiæ nomine intelligere humorum occultam qualitatem propter eius inſignem vim, quæ alias omnes qualitates facile ſuperat. hanc autem multiplicem eſſe nunc etiam docet: cuius prima varietas, poſita eſt in iuuamento & læſione quæ ratione abditę qualitatis ab ipſis humoribus emanant: dum enim nutriunt proſunt, nutriunt autem, propter totius ſubſtãtię ſimilitudinem,

quam & latētem qualitatem antea vocauimus. Nocent etiam ab occulta qualitate, quando venenati & maligni fuerint, quales ſępe in corporibus quibuſdam oriri contingit, vt [a] ſcribit Gal. Huiuſmodi autem venenati humores multiplices admodum ſunt, quorum varietatem nunc commemorat Hipp. dum ait potentię id eſt facultatis occultę & malignę humorum, varias eſſe naturas: propterea quod eiuſmodi venenati ſucci, multifariam lędant non [b] minus quàm alia venena. Nam alij totum corpus inficiunt, vt in elephantiaſi: alij partem aliquam tantum, vt ij qui ſuo maligno vapore epilepſiam excitant, vel ſua corruptione, vlcus cacoethes: alii partes internas: alii verò externas Hoc enim eſt quod nunc ſcribit Hipp. *ſucci corrumpentes & totum & partē, & foris & intus.* Atque hi omnes & ſpontanei dicūtur & non ſpontanei, ſpontanei quidem [b] quòd per ſe & ſine noſtra cauſa fiant, ſed tantum vi naturę etiam deprauatę & corruptę. Non ſpōtanei verò contra quando vel noſtra

Com. in aph. 77. Sect. 3. li. 3. epid & in aph. 17. lib. 2. prorrheticon.

b Gal. locis proxime citatis.

Vide Areteum cap. 7. lib. 1. de Acutis paßionibus de Angina.

Comment. in Aphor. 2. lib. 4. & in Aph. 14. lib. 6. Aphor.

causa & manifesta, vel necessario fiunt: ob id enim respectu nostri spõtanei dicuntur, respectu verò causæ, non spontanei sed potius necessarij, quum causa maxima ex parte necessariò suos affectus producat.

a Cõ. in aph. 2. lib. 4. & in aph. 14. lib. 6. aphoris.

13 αἰτίη δ' αὖ. τὰ μὲν δῆλα. τὰ δ' ἄδηλα, καὶ τὰ μὲν, δυνατά. τὰ δὲ ἀδύνατα.

Rursus autẽ causæ aliæ manifestæ, aliæ autem obscuræ, & aliæ quidẽ validæ, aliæ verò imbecillæ.

Causas generationis humorum corruptorum multiplices esse vult, quarũ aliæ manifestæ sunt, vt cibus venenatus & corruptus, ictus vel morsus animaliũ venenatorum & similes: aliæ obscuræ & abditæ, quæ neque explicari neque demonstrari neque facilè intelligi possunt, quales sunt causæ multorum morborum pestilentium, & quorumdã vlcerum malignorum, atque etiã epilepsiæ ab aura venenata à parte aliqua ad cerebrum delata. Rursus aliæ causæ tã manifestæ quàm abditæ validæ sunt & admodũ potentes, aliæ verò imbecillæ.

φύσις ἐξαρκέει πάντα πᾶσιν. ἐς δὲ ταύτην
ἔξωθεν μὲν, κατάπλασμα. κατάχρισμα. 14
ἄλειμμα. γυμνότης: καὶ σκεπὴ ὅλου καὶ μέρε-
ος. θέρμη καὶ ψῦξις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον.
καὶ στύψις καὶ ἕλκωσις. καὶ δηγμός. καὶ λίπασμα.
ἔνδοθεν δὲ, τινά τε τῶν εἰρημένων. καὶ ἐπὶ
τούτοισιν, αἰτίη ἄδηλος, καὶ μέρει καὶ ὅλῳ. τι-
νὶ τε καὶ οὐ τινί.

Natura omnino abundè sufficit: in hanc autem [peccant] extrinsecus quidẽ cataplasma, κατάχρισμα ἄλειμμα *nuditas, & tegumẽtum totius & partis, caliditas & frigiditas eadem ratione, & astrictio, & exulceratio, & morsus, & corrosio: intrinsecus verò & quædam ex prædictis, & ad hæc causa obscura, & parti & toti, & alicui & non alicui.*

Ostendit nunc Hipp. humores corrũpi & malignos fieri à causis tam externis quàm internis. Nã etsi natura quæ suis facultatibus bene regitur per se omnino abũde sufficit ad omnes suos motus perficiendos, actionésque obeũdas,

tamen si irritata fuerit, & à suo instituto reuocata à causa aliqua externa vt à cataplasmate, à catachrismate id est vnguento ad delitias & ad spirituum recreationem potius quàm ad membrorum robur comparato, ab aleimmate id est vnguento ad corporis robur magis quàm delitias parato, à nuditate, à tegumento totius corporis, & alicuius eius partis, à caliditate, à frigiditate, ab astringentibus admotis, ab exulceratione siue ferro siue medicamentis siue quouis alio modo excitetur, à morsu, à corrosione: vel à causa interna vt à calore interno adaucto vel imminuto, à causa abdita & occulta in toto corpore vel in aliqua eius parte delitescente: tunc veluti sui oblita, natura inquam perperam agit, & humores corruptos pro naturalibus & legitimis, in quibusdam corporibus producit, non quidem per se, sed propter causas iam commemoratas externas vel internas. Hunc locum Hipp. citat & explicat [a] Galenus de diebus decretoriis, quando demonstrat errores in crisibus fieri, non vitio quidem

κατάχρισμα.

ἄλειμμα

[a] Cap. 11. li. 1

quidem naturæ, quę omnino bene agit & per ſe ſatis poteſt ad ſuos motus perficiendos, ſed propter errata à cauſis externis vel internis, circa ægrum & eius naturam commiſſa.

ἀποκρίσιες κατὰ φύσιν κοιλίης, οὔρων. ἱδρῶτος, πτυάλου. μύξης. ὑστέρης, καθ' αἱμοῤῥοΐδα, θύμον. λέπραν, φῦμα. καρκίνωμα. ἐκ ῥινῶν. ἐκ πνεύμονος. ἐκ κοιλίης. ἐξ ἕδρης. ἐκ 15
καυλοῦ, κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. αἱ διακρίσιες τούτων, ἄλλοισι πρὸς ἄλλον λόγον, ἄλλοτε καὶ ἀλλοίως.

Excretiones ſecundum naturam vētris, vrinarum, ſudoris, ſaliuæ, muci, vteri, per hæmorrhoida, thymon, lepram, tuberculum, carcinoma: ex naribus, ex pulmone, ex ventre, ex ſede, ex cole, ſecundum naturam & preter naturam diſcretiones horum aliis iuxta aliam rationem, aliquando etiam aliter.

Superius Hipp. naturam ipſam, bene etiam ſemper agere nitentem, propter peccata tamen in eam extrinſecus vel intrinſecus commiſſa, interdum

corruptos humores generare docuerat: hîc verò eiuſdem naturæ prouidentiam in ipſorum humorum vitiis emendandis, per excretiones tam ſecundum quàm præter naturam docet. Excretio autem ſecundum naturam propriè dicitur, quando & ſubſtantia illius quod excernitur naturalis eſt, & quantitas, & qualitas, item quando excretionis locus, & tempus, & modus naturaliter ſe habuerint: cuiuſmodi ſunt excretiones naturales alui, vrinarum, ſudoris, ſaliuæ, muci, & menſium. His contrariæ ſunt excretiones, quæ toto genere præter naturam dici poſſunt, in quibus, vel omnes conditiones naturalis excretionis, vel ſaltem maiori ex parte deſiderantur, quales ſunt quæ nunc etiam recenſentur ab Hipp. nimirum excretiones per hæmorrhoidas, per thymō, per lepram, per phymata, per carcinomata, & ſimilia, quibus etiam natura ſępe fœliciter ſeſe exonerat. Tertium genus excretionis per quam natura etiā ſeſe repurgat, dicitur ab Hipp. partim ſecundum naturam, partim verò præter na-

turam,propter conditionum,ſuperiorũ vacuationum miſtionem, ſic vacuatio pituitæ ſalſæ per nares, excretio partim naturalis eſt propter vacuatiõis locum, partim præter naturam propter naturã ipſius excrementi. Idem dicendũ eſt de excretione purulenta aut ſputi cruenti ex pulmonibus, item de vomitione bilioſa aut pituitoſa, quæ propter excretionis locum pręter naturam eſt,etiam ſi excrementum quod vacuatur, ſit naturale. huiuſmodi adhuc ſunt deiectiones alui cruentæ bilioſæ vel pituitoſæ, & vrinarum nigrarum,purulentarũ aut alio modo corruptarum excretiones.

μία φύσις ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. πολλαὶ φύσιες εἰσι ταῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. 16

Vna natura ſunt hæc omnia, & non vna. Multæ naturæ ſunt hæc omnia, & non vna.

Omnes proxime dictas excretiones tam ſecundum naturam quàm præter naturam, à natura, id eſt à naturali facultate expultrice fieri ait, quam & vnam & plures eſſe vult: vnam qui-

dem genere, quæ per vniuersum corpus extensa & diffusa est vt ait [a] Galenus. Sic & [b] author libri de morbis omne quod est in ipsa natura vnum esse, & omnia quod vnum scribit. Plures verò naturæ & naturales facultates expultrices esse etiam dicuntur, quoniã pro singularum corporis partiũ varietate variæ etiam sunt facultates quæ in ipsis resident.

[a] Cō. in aph. 46. Sect. 2. li. 1. Epid.
[b] In principio.

17 φαρμακείη ἄνω καὶ κάτω. καὶ οὔτε ἄνω, οὔτε κάτω.

Medicina sursum & deorsum: & neque sursum, neque deorsum.

Probat naturalem facultatem expultricem, & vnam & plures esse. Nam medicamentum purgans vnum est genere, purgantium tamen aliud per superiora, aliud per inferiora purgat: aliud neque per superiora neque per inferiora [c] sed vel intro vel extra, idque non alia ratione, quàm naturæ ipsius immutatione quæ alias per superiores partes alias per inferiores, alias per internas, a-

[c] lib. de Humoribus.

lias verò per externas corpus repurgat. est enim natura morborum medica, ipsomet [a] Hipp. authore ideóque mutationem fieri & sursum & deorsum, & spontanea ferri & sursum & deorsum quæ lædunt & prosunt [b] alio loco scribit.

a Aph.1.Sec. 5.lib.6.Epid.

b lib. de Humoribus.

ἐν τροφῇ φαρμακείη, ἄριστον. ἐν τροφῇ φαρ- 18
μακείη, φλαῦρον. φλαῦρον καὶ ἄριστον πρός τι.

In alimento medicina, optimum. in alimento medicina, malum. malum & optimum ad aliquid.

Idem præterea ex natura medicamenti & alimenti probat. quæ & si sint res non solum plures, sed etiam naturà maxime diuersæ, tamen vnum & idem potest esse medicamentum & alimentum, item optimum & malum: duobus potissimum modis. Priore quidem modo quando cũ alimenti substantiæ proprietas ob quam nutrit, alia substantiæ proprietas ob quam purgat in eodem subiecto coniuncta est, vt [c] si quis in ptisanæ cremore paucum succi scamonij

c In præmio lib.1.de facult.aliment.

iniiciat: huius generis ſunt manna, caſſia nigra, & ſimilia clementer purgantia, quæ à cacochymis ſumpta, optima ſunt, quando vis eorum purgans de poteſtate ad actum deducta fuerit: mala verò ſi eorundem facultas ad actum non deducatur, quoniam cacochymiam augent, vt [a] ſcribit Galenus. Alio mòdo idem poteſt eſſe & medicamentum & alimentum, vt quando cum ſubſtantia quæ nos nutrit, coniuncta eſt qualitas aliqua manifeſta, quæ corpus alterare poteſt. ſic enim & vinum, & lactuca, quoniam nutriunt & alterant,[b] & alimenta & medicamenta ſæpe fiunt. Hæc rurſus & bona & mala eſſe poſſunt: bona quidem ſi ab iis qui contraria qualitate affecti ſunt, ſumantur, quoniam intemperiem emendant: mala verò quādo ab illis qui ſimili qualitate læduntur ſumpta fuerint, tum enim intemperiem augent.

[a] Cap 24. li. 3. ſimplic. & com in aph. 10. lib. 2. de rat. vict.

[b] Gal. lib. 3. de Temper. & cap 7 lib. 3. de com ph loc.

19 ἕλκος. ἐσχάρη. αἷμα. πύον. ἰχώρ. λέπρη. πίτυρον, ἀχώρ. λειχήν. ἀλφός. ἔφηλις. ὁ τὲ μὲν βλάπτει. ὁ τὲ δὲ, ὠφελέει. ὁ τὲ δὲ, οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελέει.

Vlcus, crusta, sanguis, pus, sanies, lepra, porrigo, achor, leichen, vitiligo, cutis asperitas, aliquando quidem lædit, aliquando autem iuuat, interdum autem neque nocet, neque prodest.

Naturam vnam esse & non vnam rursus hoc modo probat, si vna & eadem res toto genere præter naturam, potest nocere & prodesse, id est bona & mala esse, vna etiam & eadem natura poterit esse vna & multiplex, sed vna & eadem affectio toto genere preter naturam, potest nocere & prodesse vt vlcus, eschara, sanguinis excretio vel in aliquam partem confluxus, pus, sanies, lepra, porrigo, vlcera capitis manantia, impetigo, vitiligo, ergo & eadẽ natura poterit esse vna & multiplex siue nõ vna Quod autẽ affectionesquæ hîc ab Hip. enumerantur, possint lædere & ꝓdesse manifestũ est, nã si propter partium, in quibus oriuntur imbecillitatem, aut propter deprauatam earundem aliquã

qualitatem, aut propter humoris insitã malitiam, aut ob naturæ deprauatum motum nascuntur, lędunt: Prosunt verò si legitimo naturæ motu, humore ab internis & principibus partibus, ad externas & minus principes atque ignobiliores delato, oriantur, vt in veris & legitimis crisibus sæpe accidit.

20 τροφὴ οὐ τροφὴ. ἢν μὴ οἷόν τε ᾖ τρέφειν, οὔνομα τροφή. ἔργον δὲ, οὐχί. ἔργον τροφὴ οὔνομα δὲ οὐχί.

Alimentum non alimentum, si nutrire non potest, nomine alimentũ non reipsa, res [est] alimentum non nomen [nudũ].

Alia adhuc superioris sententiæ de vnitate & pluralitate naturæ probatio est, exemplo à maiorum collatione desumpto, hoc modo: esse & non esse maius est quam vnum & plura esse, sed alimentum est, & non est, ergo natura poterit esse vna & non vna. Quòd autem alimentum, non sit alimentum sed tantum nomine tenus & æquiuoce alimẽ-

tum, niſi nutriat, demonſtrat Gal. lib. 1. de naturalibus facultatibus. *Lib. 1. naturaliũ facult.*

ἐς τρίχας τροφὴ, καὶ ἐς ὄνυχας, καὶ ἐς τὴν ἐσχά- 21
την ἐπιφανείην ἔνδοθεν ἀφικνέεται. ἔξωθεν τροφὴ ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείης, ἐνδοτάτω ἀφικνέεται. ξύρροια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα.

In pilos alimentum & in vngues, & in extremam ſuperficiem ab internis partibus peruenit. extrinſecus alimentũ ex extrema ſuperficie ad intima peruenit confluxio vna, conſpiratio vna, conſentientia omnia.

Demonſtrat hîc admirabilis Hipp. mirabilem vim naturæ, quæ quamuis vna ſit, longè tamen & latè per vniuerſum corpus & ſingulas eius partes diffuſa, variis & etiam contrariis facultatibus ad vnum & idem opus abſoluendum vtatur, vt non mirum ſit, ſi & internæ partes ex externis, & contrà externæ ex internis trahant: ita enim carnes & ex ventre & ex externis partibus trahunt vt [a] alio loco docuit, quia omnia quæ in noſtro corpore ſunt, etſi diuer- *a Aph. 1. Sec. 6. lib. 6. Epid.*

ſa & contraria ſint, motúſque contrarios habuerint, in conſeruanda tamẽ vita conſpirant & cõſentiunt, hoc enim eſt quod nunc dicit confluxus [a] vnus, conſpiratio vna, conſentientia omnia, corpus enim etiam ſenſus iudicio tum intro, tum foras ſpirabile eſt. Quomodo autem conſpiratio illa & conſenſus fiat, demonſtrat ſuo more [b] Gal. in lib. naturalium facult. Vngues & pili, etſi ex excrementoſa alimenti parte generentur & nutriantur, non tamẽ eodem modo. Nam qua parte vngues cuti & ſubiectę carni coherent vera nutritione vt aliæ corporis partes aluntur, ob id enim venas & arterias ad eorum radices pertinere ait [d] Galenus. At quatenus prominent, pilorum more & nutriri & augeri dicuntur, id eſt equiuocè, concreſcente nimirum [e] excremento in longitudine tantum, non attractionis ſed potius expulſionis vi.

a Hic locus Hipp. citatur ab Alexandro Tralli. cap. 17. lib. 1.

b Lib. 3. natural. facult.

c Ariſt. cap. 4. lib 2. & cap. 3 lib. 5. de generatione animalium.

d Lib. 2. de Anato. administrationibus.

e Lib. 1. de vſu partium lib. 2. Temp.

22 κατὰ μὲν οὐλομελίην πάντα. κατὰ μέρος δὲ, τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς τὸ ἔργον.

Secundum quidem partium omni-

um vniuerſitatē omnia[cōſpirant].ſecundum partem verò in quaque parte, partes ad opus.

Docet quomodo & vniuerſaliter & particulariter omnia in corpore ad eius conſeruationem conſpirent. Vniuerſaliter quidem in toto & in vniuerſis ſimul totius partibus,particulariter verò in ſingulis.

ἀρχὴ μεγάλη, εἰς ἔσχατον μέρος ἀφικνέε- 23
ται. ἐξ ἐσχάτου μέρεος εἰς ἀρχὴν μεγάλην ἀφικνέεται.

Principium magnum ad extremam partem peruenit: ex extrema parte ad magnum principium peruenit.

Confluxum conſpirationem & conſenſum totius corporis & ſingularum eius partium probat Hipp.exemplo cordis & arteriarum. Nam principium magnum,id eſt vis vitalis à corde, ad extremam partē id eſt ad extremā corporis ſuperficiem peruenit, per arterias per quas & ſpiritus vitalis extremis & etiā

totius corporis partibus distribuitur, & fuliginosa excrementa euacuantur, & contra cor ipsum partim ad refrigeriũ, partimverò ad ipsius spiritus vitalis nutritionem, per eadem ipsa vasa aërem externum ad se attrahit, vt pluribus locis à [a] Galeno demonstratum est, quod etiam confirmat experientia. Nam & mulieres hystericę & animalia per hyemem delitescentia sola transpiratione viuunt.

a Lib. de vsu respir. & de vsu pulf. lib. 3 natural. facult. & com. in aph. 1 Sec. 6. lib. 6. ep.

24 μία φύσις εἶναι καὶ μὴ εἶναι.

Vna natura esse & non esse.

Naturam vnam esse & non vnam rursus probat à maiori, maius enim est, esse & non esse, quàm vnum & multa esse, sed vna natura est esse & non esse, id est vna natura est subiecta in generatione & corruptione, nam hoc de mistis debet intelligi, quæ vt ex simpliciũ corporum alteratorum mistura consurgunt, ita ex eorundem secretione atque dissolutione esse desinũt vt [b] ipsemet exponit, quum ait generari & corrumpi idem esse, & generari idẽ quod commisceri, corrumpi idem quod se-

b Lib. 1. de dieta.

cerni, & vnumquodque ad omnia, & omnia ad vnumquodque idem eſſe. Sic etiam & lib. de [a] natura hominis, omnia ſimiliter generari & corrumpi ſcribit, quòd omnia ex quatuor elementis inter ſe miſtis, oriantur, & ex iiſdem diſſolutis & diſſipatis intereant. [a] part. 16.

νούσων διαφοραί, ἐν τροφῇ, ἐν πνεύματι. ἐν 25
θερμασίῃ. ἐν αἵματι. ἐν φλέγματι. ἐν χολῇ.
ἐν χυμοῖσιν. ἐν σαρκί ἐν πιμελῇ. ἐν φλεβί.
ἐν ἀρτηρίῃ ἐν νεύρῳ. μυΐ. ὑμένι. ὀστέῳ. ἐγκε-
φάλῳ. νωτιαίῳ μυελῷ. στόματι γλώσσῃ. στο-
μάχῳ. κοιλίῃ. ἐντέροισι. φρεσί. περιτοναίῳ.
ἥπατι. σπληνί. νεφροῖσι κύστει. μήτρῃ. δέρμα-
τι. ταῦτα πάντα καὶ καθ' ἓν καὶ κατὰ μέρος.

Morborum differentiæ in alimento, in ſpiritu in calore, in ſanguine, in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in adipe, in vena in arteria, in neruo, muſculo, membrana, oſſe, cerebro, ſpinali medulla, ore, lingua, ſtomacho, ventre, inteſtinis, ſepto tranuerſo, peritoneo, hepate, ſplene, renibus, veſica, vtero, cute, hæc omnia & ſingulatim & particulatim.

a. Cap 4. lib de diff morbor. & Cap. 6. lib. 2. methodo.

Morborum differentiæ maximè vulgares ſumuntur à ſubiecto in quo morbus ipſe fixus eſt. Sic [a] enim Gal. tres morborum vniuerſales differentias cõſtituit, vnam partium ſimilarium, intemperiem nimirum, alteram partium inſtrumentariarum, incommoderationem, & tertiam vtriſque partibus communẽ, quam vnitatis ſolutionem vocat. Alias non ab ipſorum morborum ſubiecto differentiæ ſumuntur [b] ſed potius à cauſis morbos efficientibus, quæ in genere tres ſunt apud ipſum [c] Hipp. nimirum cibus potus, aër & celeſtis impreſſio, & prætetera violentum quid. Ne igitur à ſuo inſtituto recedat Hipp. eam morborum diſtributionem ſpeciatim hoc loco recenſet, quæ ab alimento veluti à cauſa ortum habet, quod demonſtrat dum ait morborum differentiæ in alimento.

b Com. in aph. 9. Sect. 3 lib. 3. Epid.

c Lib. 4. de Morbis.

Quum enim omnes noſtri corporis partes tam ſpirituoſæ, quàm humidæ & ſolidæ, alimenti participes ſint, fieri non poteſt quin eius vitio (ſi corru-

tum fuerit) inficiantur, aliæ quidem
acilius, aliæ verò difficilius: quùmque
piritus & ſpirituoſæ partes omnium
acillimè ab alimento alterentur, ideo
b ipſis, morborum diſtributionem ſi-
ie enumerationem auſpicatur, deinde
d humores & humidas partes progre-
litur: poſtremo de ſolidis & organicis
artibus agit, quod omnium tardiſſimè
x difficilimè ab alimento lædantur:
uæ quidem partes omnes cuiuſcum-
que generis fuerint affici poſſunt καὶ
αθ' ἓν id eſt & vnaquæque ſeparatim
b aliis, ita vt pars quæ afficitur, tota ſe-
aratim afficiatur, vt quando ſolus ſpi-
itus vel ſolus ſanguis totus, vel quæuis
lia pars ſeparatim & tota (reliquis illę-
is remanentibus) vitiatur: καὶ κατὰ
μέρος id eſt & particulatim, quando ni-
mirum pars aliqua non tota quidem,
ed aliqua ex parte corrumpitur, vt
quando pars aliqua ſpiritus & non to-
us ſpiritus alteratur aut corrumpitur,
vel quando ſanguinis aut carnis, aut
alterius partis portio aliqua afficitur,

non autem totus ſanguis, aut tota caro, aut tota alia aliqua pars.

Hipp. ſpiritum à calore hoc loco diſtinguit, propterea quòd caloris innatii ſubſtantia aërea & ſanguinea ſit, & inter ſpiritum & humorem quodammodo media vt author eſt[a] Galenus. Diſtinguit quoque ſanguinem, pituitam, & bilem [vtramque] ab humoribus, quod humorum nomine, excrementitios tantum humores hoc loco intelligat.

a Ca.9. lib.5. ſimplicium.

26 μέγεθος αὐτῶν, μέγα καὶ οὐ μέγα.

Magnitudo ipſorum magna & non magna.

Quum morborum magnitudo vel in affectus magnitudine vel in eiuſdem malignitate, vel in affectæ partis præſtantia ſpectetur vt author eſt[b] Galenus: quid impedit, quo minus vnus & idem morbus ſimul etiam magnus ſit & non magnus? Sic enim qui ſua malignitate reipſa morbus magnus eſt, paruus eſſe poteſt, vel affectę partis, vel quantitatis ipſius affectionis ratione.

b cap. 6. lib. 4. & cap. vlt. li. 7. method.

τεκμήρια

τεκμήρια. γαργαλισμός. ὀδύνη. ῥῆξις. γνώμη. ἱδρώς. οὔρων ὑπόστασις. ἡσυχίη. ῥιπτασμός. ὄψιες. φαντασίαι. ἴκτερος. λυγμός. ἐπιληψίη. αἷμα ὁλοσκερές. ὕπνος καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιουτότροπα ἐς βλάβην καὶ ἐς ὠφελίην ὁρμᾷ. πόνοι ὅλου, καὶ μέρεος.

Signa, pruritus, dolor, ruptura, mẽs, sudor, vrinarum ſubſidentia, quies, iactatio, viſus, imaginationes, icterus, ſingultus, epilepſia, ſanguis purus, ſomnus, & ex his & ex aliis quæ ſecundum naturam [ſunt], & quæcumque alia huiuſmodi in detrimentum & in vtilitatem impetu ruunt, labores totius & partis.

Signorum ſeptem genera [a] enumerat Gal. alia enim pathognomonica dicuntur id eſt paſſionem ſignificantia: alia aſſidentia, quæ morbi proprias differentias conſtituunt, alia critica: alia coctionis: alia cruditatis: alia ſalutis: alia mortis. Hipp. autem hoc loco, non omnes eiuſmodi differentias recenſet, ſed eas tantũ affectiones, quæ vel ſine cau-

[a] *Cõ. in aph. 12 li. 1. aph.*

ſa externa & manifeſta morbos alimenti vitio ortos oſtendunt. vel alias quæ iiſdem morbis aſſident, ídque admodum breuiter ſuo more. ſic enim ferè lib. 1 [a] epidi. notas ex quibus morbi generaliter dignoſcuntur, enumerat. Per labores, ſpõtaneas ĩtelligit laſſitudines, quę [b] omnes ſoboles ſunt, vel plenitudinis tantum, vt tenſiuæ, vel vitioſorum humorum ſolùm, vt vlceroſę, vel vtriuſque affectionis ſimul vt phlegmonoſæ.

a Aph. 1. Sect. 3. lib. 1. epid.

b Lib. 3 & 4. de Sanit. tuẽda. Com. in aph. 5. lib. 2. apho.

28 καὶ μεγέθευς σημήϊα, τοῦ μὲν, ἐς τὸ μᾶλλον τοῦ δὲ, ἐς τὸ ἧσσον. καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων ἐς τὸ μᾶλλον, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων ἐς τὸ ἧσσον.

Et magnitudinis ſigna, huius quidem, ad id quod maius, illius verò ad id quod minus & ab vtriſque ad id quod maius, & ab vtriſque ad id quod minus.

Hipp. paulò ſuperius morbos alimenti vitio genitos, & magnos ſimul & non magnos eſſe dixerat, nũc verò eorundẽ morborum ſigna pathognomonica vel aſſidentia, & maiores, & minores morbos ſimul oſtendere ait. diuerſis tamen rationibus vt antea demonſtrauimus.

γλυκύ. οὐ γλυκύ. γλυκὺ ἐς δύναμιν, οἷον 29
ὕδωρ, γλυκὺ ἐς γεῦσιν, οἷον μέλι. σημήϊα
ἑκατέρων ἕλκεα, ὀφθαλμοὶ, καὶ γεύσιες. καὶ
ἐν τούτοισι τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ ἧσσον. γλυκὺ
ἐς τὴν ὄψιν καὶ ἐν χρώμασι, καὶ ἐν ἄλλῃσι μί-
ξεσι γλυκὺ μᾶλλον καὶ ἧσσον.

Dulce, non dulce, dulce ad potentiam vt aqua. [a] *dulce ad gustum velut mel. Signa vtrorumque, vlcera, oculi, & gustus. & in his magis & minus. Dulce ad visum & in coloribus, & in aliis mixturis. Dulce magis & minus.*

[a] *Gal. lib. 5. secundum locos. cap. 1.*

Quemadmodum Hipp. naturæ varietatem & vnitatem sumpto argumento ab alimentis, item à medicamētis, ab excrementis, à magnitudine morborum, & ab eorundem signis antea demonstrauerat, ita quoque & nunc idem exemplo dulcedinis ostendit: propterea quòd omne nutrimentum (de quo disputatio instituta est) dulce sit: ipsa enim dulcedine, alimentum [b] cum nostra natura, substantiæ similitudinem & familiaritatem habere intelligimus, atque ob id gustus animantibus datus est vt existimat [c] Gale.

[b] *Aristot. de sensu & sensili.*

[c] *Cap. 15. li. 4. simplic.*

Constituit autem Hipp. triplex genus dulcedinis vt eius homonymiam facilius explicet. Aliud enim esse ait dulce ad potentiam id est ad tactum, vt aqua cuius dulcedo deprehenditur in vlceribus, propter eorum sensum admodum exquisitum, vt non mirum sit, [a] si Gal. vlcera aqua irrigare iubeat vt de eius facultate melius iudicemus: aliud dulce ad Gustum vt mel, quod proprie dulce dicitur, quòd gustus sensu, (qui saporum index est) dignoscatur: aliud denique dulce ad visum, vt permisti colores & variegati, de quibus iudices sunt oculi. His tribus dulcedinis generibus, addere possumus, dulce ad olfactum & dulce ad auditũ, vt dulcedinis genera sensibus ipsis respondeant. Nam Hipp. frequenter (vt ait [b] Gal.) vnius aut duorum mentione facta, reliqua quæ sunt eiusdem ordinis atque naturæ intelligit, quamuis ea expressis verbis non recensuerit, modo idem habuerint iudicium cum iis quæ ab eo dicuntur.

[a] Gal. cap. 7. li. 1. Simplic.

[b] Cõ. in aph. 16. lib. 1. aph.

30 ἀραιότης σώματος ἐς διαπνοὴν, οἷσι πλέων ἀφαιρέεται, ὑγιεινότερον. πυκνότης σώματος διαπνοὴν, οἷσιν ἔλαττον ἀφαιρέεται, νοσερόν.

οἱ διαπνεόμενοι καλῶς, ἀσθενέστεροι καὶ ὑγιεινότεροι, καὶ εὐανάσφαλτοι. οἱ διαπνεόμενοι κακῶς, πρὶν ἢ νοσέειν, ἰσχυρότεροι. νοσήσαντες δὲ, δυσανάσφαλτοι. ταῦτα δὲ, καὶ ὅλῳ, καὶ μέρει.

Raritas corporis ad perspirationẽ, quibus amplius aufertur, salubrior. Densitas corporis ad perspirationem, quibus minus aufertur, morbida. Qui bene perspirant debiliores & saniores [sunt], & à morbo facilè conualescunt. Qui malè perspirant priusquam ægrotent fortiores sunt, vbi verò ægrotarunt, difficile à morbo conualescunt. Hæc autem & toti & parti.

Quoniam magna pars morborũ qui ab alimento & causis internis ortum habent, propter retenta excrementa oriuntur, quorum prouentus altera nostri interitus causa est, vt existimat [a] Galenus. Ideo Hipp. hoc loco breuiter docet quę corpora magis sana sunt & quę minus, quatenus ad ipsorum excrementorum vacuationem attinet, vt pluribus

a Lib 1 de sanitate tuenda.

locis expoſuit[a] Gal. Diligenter tamen animaduertendum eſt, Hippocratem hoc loco nō ſimpliciter & omnino, corpora rariora ſalubriora eſſe exiſtimare, ſed quatenus ad ipſorum excremētorū vacuationem tantum attinet, & cū denſioribus comparata. Nam neque hæc, neque illa ſimpliciter ſalubriora dicenda ſunt, ſed ea quibus neque craſſitudo adeſt neque gracilitas, id eſt bene commoderata, quæ neque rara neque denſa ſunt, ſed media, ex eiuſdem[b] Galeni ſententia.

[a] lib. de optima corporis cōſtitu. lib. 1. & 6. de Sanit. tuenda. Com. in aph. 1. Sect. 3. lib. 6. epid.

[b] Cō. in aph. 44. lib. 2. aphoriſ.

31 πνεύμων ἐναντίην σώματι τροφὴν ἕλκει. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα τὴν αὐτήν.

Pulmo contrarium corpori alimentū trahit. reliqua verò omnia idem.

Vſus alimenti à pulmone attracti duplex eſt. attrahitur enim à pulmone (motu thoracis) alimentum id eſt aër, vel vt calor natiuus refrigeretur, vel vt ſpiritus vitalis nutriatur, foueatúrque. Vtroque autem modo alimentum ad pulmones attractum contrarium eſt, & ipſi corpori, & reliquo alimento quo nutritur. Nam alimentum omne (exce-

Cap. 9. lib. 7. de vſu partium.

pto aëre) quatenus nutrit calefacit, aucta nimirum caloris natiui substantia, aër autem (vt ex Galeni sententia dictũ est) refrigerat. Ad hæc, alimẽtum quòd à reliquis partibus attrahitur, quoniam ex terra & aqua constat, coquẽdo crassescit vt demonstrat [a] Aristoteles, at aër quo magis elaboratur dum spiritus nutrit eo magis attenuatur.

[a] *Cap.5.li.3. de partibus animalium.*

32

ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος, ῥῖνες· στόμα. βρόγχος· πνεύμων· καὶ ἡ ἄλλη διαπνοή.

Principium alimenti spiritus, nares, os, guttur, pulmo, & reliqua respiratio.

Quemadmodũ tres sunt nostri corporis partes, spirituosæ nimirum, humidæ & solidæ, ita tria alimentorum genera constituit Hipp. naturæ admirabilis interpres, videlicet, spirituosa, humida & sicca: vt vnicuique parti propriũ respondeat alimentum. Et vt alimentũ spirituosum nullum fere habet cum reliquis duobus cõmerciũ, vt paulò ante demonstrauimus, ita & eius organa ab aliorum alimentorum instrumẽtis distincta esse nunc docet [a]. Nares (vt ait

[a] *Cap. 11. li. 11. de vsu partium.*

Gal.) ſunt primum inſtrumentum ſpiritus in bene habente animali, quod ſi nares vel impeditæ fuerint, vel non ſufficiant, vt quando magna reſpiratione opus eſt, tunc os principium ſpiritus erit. Ob id enim ait Hipp. nares, os; larinx.

Lib. de vſu reſpirationis & lib. 2. de placitis Hip. & Platon.

33 ἀρχὴ τροφῆς καὶ ὑγρῆς καὶ ξηρῆς. στόμα. στόμαχος. κοιλίη. ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη τροφὴ, διὰ τοῦ ἐπιγαστρίου, ὀμφαλός.

Principium alimenti & humidi & ſicci, os, ſtomachus, venter, antiquius autem alimentum per epigaſtrion vmbilicus.

Si enim aër externus ſine aliqua pręparatione non[b] poteſt repente fieri alimentum eius ſpiritus qui in animali eſt, multo minus alimenta humida & ſicca nutrient, niſi prius exquiſite concoquãtur: Ideo ſicut ſuperiori ſententia nares os βρόγχον id eſt laringem & aſperam arteriam, & pulmones, primę alterationis alimenti ſpirituoſi inſtrumenta eſſe dixerat Hipp. ita & nunc primæ mutationis humidi & ſicci alimenti organa, os, ſtomachum & vẽtrem eſſe ait. Nam

b Cap. 8. li. 7. de vſu partium.

ſicut nares & aſpera arteria, aërem pulmonibus (in quibus perfecte primo elaboratur) præparant, ita etiam os & ſtomachus, humida & ſicca alimenta, ventriculo in quo prima concoctio abſoluitur. Quod tamen intelligendum eſt, in animali iam in lucẽ edito, nam quãdiu in vtero concluditur cum ſit veluti matris pars per vmbilici vaſa, omnis generis alimenta, vt recte [a] cenſet Gal. attrahit: quod etiam aliis locis antea (ſuffragante experientia) demonſtrauerat [b] Hipp. Quamuis author libri de carnibus male ſcripſerit puellũ in vtero matris labra comprimendo ſugere & ita alimentum trahere. Ex hac Hipp. ſententia de principio alimenti humidi & ſicci, Gal. eorum opinionem qui putabant in corde alimẽti alterationis principium & animæ ſedem eſſe refutat.

a Cap.5. lib. 15. de vſu partium

b Lib. de octimeſtri partu & lib. de natu. pueri.

Ad finem lib. 2. de placitis Hipp. & plato.

ῥίζωσις φλεβῶν, ἧπαρ. ῥίζωσις ἀρτηριῶν, καρδίη. ἐκ τούτων ἀποπλανᾶται ἐς πάντα 34
αἷμα καὶ πνεῦμα. καὶ θερμασίη διὰ τούτων φοιτᾷ.

Radicatio venarum, hepar Radicatio arteriarum, cor. ex his aberrant in

omnia ſanguis & ſpiritus, & calor per hæc meat.

Sicut paulo antè inſtrumenta primæ alterationis alimẽti ſpirituoſi, ab inſtrumentis primæ præparationis & coctionis alimẽti humidi & ſucci diſtinxerat: ita quoque nunc ſecundæ coctionis & diſtributionis eorundem alimentorum organa, ſeparat: docétque hepar ſecũdæ coctionis alimẽti humidi & ſicci, id eſt ſanguinis, primum & proprium inſtrumentum eſſe, propterea quod venarum (quæ ſanguinem continent & toti corpori diſtribuunt) radix ſit. Neque enim aliunde quàm à ſua radicatione, cuius ſunt miniſtræ & diſpenſatrices, ſanguinẽ habere poſſunt. ſequetur ergo quòd ſanguis prius fuerit in hepate quàm in ipſis venis, & etiam quod iecur ſit eiuſdem ſanguinis officina, quum nulla alia pars, quæ ſanguinem generare poſſit, inter ventriculum primæ coctionis officinam, & ipſum hepar reperiatur. Eadem prorſus ratione cor eſſe ſecũdæ preparationis alimenti ſpirituoſi offici-

nam censet, quod nimirum ab eo arteriæ omnes oriantur. Per venas igitur ex hepate sanguis, & per arterias ex corde spiritus in vniuersum corpus distribuũtur. At calor natiuus ex vtroque viscere, per vtraque vasa vniuersum corpus perreptat, quoniam caloris substantia vt antea diximus partim aërea partim autem sanguinea est.[a] Aristoteles tamẽ venarum omnium & arteriarũ cor esse principium existimauit: cuius opinionẽ tũ hac Hipp. authoritate tum etiã rationibus quibusdam cõfutat[b] Gal. de Placitis Hipp. & Plato.

a Cap. 9. li 2 & cap. 4 lib. 3. de partibus animal. item cap. 4. lib. 2. de generat. animalium.
b lib. 6. de placit. Hipp. & Plato.

δύναμις μίη καὶ οὐ μίη, ᾗ πάντα ταῦτα καὶ 35
τὰ ἑτεροῖα διοικέεται. ἡ μὲν, ἐς ζωὴν ὅλου
καὶ μέρεος. ἡ δὲ, ἐς αἴσθησιν ὅλου καὶ μέρεος.

Vis vna & non vna, qua hæc omnia & alia gubernantur. vna quidem, ad vitam totius & partis: altera autẽ, ad sensum totius & partis.

Vult Hipp. facultatẽ animaliũ corpora regẽtem vnã quidẽ genere esse, plures verò specie: ita enim hũc locũ exponit

a Lib.7.de decretis Hipp. & Plat.

c Cap.10. li. 9 methodi.

d Cap.3.de Sympto. diff.

Gal.[a] lib. 2. aph. Quòd autem facultas propter ſuam perfectionem vna ſit alio loco demõſtrauerat. vbi eãdem in tres diſtribuit videlicet in concupiſcibilem, iraſcibilem & rationalem, ſiue in naturalem vitalem & animalẽ vt [b] alio loco expoſuit. Et quamuis Hipp. duas tantum facultatis ſpecies nunc recenſuerit, quarum altera ad vitã altera ad ſenſum pertineat: nihilominus tamen eiuſdem facultatis tripartita diſtributio legitima etiam erit, quum hîc vitæ nomine naturalem etiam facultatem intelligat Hipp. quoniam naturales & vitales facultates tam arctè inter ſe colligãtur, vt alterutrius nomine, altera frequentiſſimè etiam comprehendatur: vt non mirum ſit ſi [c] Galenus ipſe facultates omnes aut naturales aut animales eſſe aliquando exiſtimauerit.

36 γάλα· τροφὴ οἷσι γάλα τροφὴ κατὰ φύσιν. ἄλλοισι δὲ οὐχί· ἄλλοισι δὲ οἷσιν, οἶνος τροφή. καὶ οἷσιν οὐχὶ τροφή. καὶ σάρκες. καὶ ἄλλαι ἰδέαι τροφῆς πολλαί. καὶ κατὰ χώρην καὶ ἐθισμὸν τρέφεται, τὰ μὲν, ἐς αὔξησιν, καὶ ἐς τὸ εἶναι. τὰ δὲ, ἐς τὸ εἶναι μόνον οἷον γέροντες. τὰ δὲ πρὸς

τούτων, καὶ ἐς ῥώμην. διάθεσις ἀθλητικὴ, οὐ φύσει. ἕξις ὑγιεινὴ κρείσσων ἐν πᾶσι. μέγα τὸ ποσὸν εὐστόχως ἐς δύναμιν ξυναρμοσθέν.

Lac nutrimentum quibus lac ſecundum naturam nutrimentum [eſt]. aliis verò non. aliis autem quibuſdam vinũ alimentum [eſt] & quibuſdam non alimentum. & carnes & aliæ multæ alimenti ſpecies, & pro regione & conſuetudine alunt, quædam ad incremẽtum, & ad eſſe, quædam verò ad eſſe ſolùm, vt in ſenibus. quædam autem ſupra hæc etiam ad robur. Diſpoſitio athletica non eſt à natura. Habitus ſanus potior eſt in omnibus. Magna res quantitas ad vires & opportunè prudenter accommodata.

Superius demonſtrauit Hipp. facultatem vnam quidem eſſe genere, ſpecie verò non vnam ſed multiplicem: Nunc autem vnam & eandem ſpecie facultatem variam admodum & multiplicem etiam eſſe (ſi ad ſingulos referatur) de-

monſtrat: ſumpto argumento ex ſubiecta materia facultatis naturalis nutricis & auctricis, id eſt ex alimento & eius triplici fine: quod quidem alimentum, oſtendit facultatem naturalem ſpecie vnam, ſingulorum ratione multiplicem eſſe, ſiue alimentum illud referatur ad eſſe tantum id eſt ad ſubſtantiæ conſeruationem & nutritionem ſolùm, vt in ſenibus, ſiue ad augmẽtum, vt in iis qui creſcunt: ſiue ad robur vt in athletis, tot enim de cauſis in ſanitate alimenta exhibemus. Ac ſi ita diceret Hip. naturalis facultas & ſi ſpecie vna ſit, ad ſingulos tamen relata non vna eſt, ſed multiplex, nam facultas naturalis eius cui ſecundum naturam alimentum lac eſt, ipſum concoquit & in alimentum conuertit, illius verò, cui non conuenit, minime.

a lib. 1. de Sànit. tuẽda & cap 7. lib 15. vſus partium

Lac autem [a] ex Gal. ſententia alimentum maxime ſecundum naturam & familiare eſt, puerulis recèns in lucẽ editis, item iis quorum ventriculi ſunt temperati: at illis qui vel calidiorem vel frigidiorem ventrẽ habent & aliis quo-

rum meminit [a] Hipp. lib. 5. Aphor. lac alimentum non eſt. Similiter quoque iudicandum eſt de vino, quod quibuſdam alimentum tantum eſt, [b] aliis verò non tam alimentum quàm medicamentum, non quidẽ alia de cauſa quàm ob ſingulorum facultatis alteratricis varietatem, etiam ſi ſpecie vna ſit. Idem fere dicemus de carnibus, & de multis aliis alimentorum generibus, quæ etſi omnibus alimẽta ſint, conueniántque, non tamen omnes ſimiliter nutriunt, nam alios vt ſenes, nutriunt tantum & in ſuo eſſe conſeruant, alios vt eos qui creſcunt, non ſolùm nutriunt, ſed etiam augent, alios vt athletas (quorum diſpoſitio naturalis non eſt ſed artificioſa) robuſtiores faciunt. Huiuſmodi autem alimenti varietas non aliunde prouenit, quàm ab alteratricis facultatis varietate, quæ non eadem eſt, in iis qui creſcunt, in ætate conſiſtentibus & in ſenibus.

[a] Aph. 64. li. 5.

[b] lib. 3. temp.

γάλα καὶ αἷμα, τροφῆς πλεονασμός. περίοδοι ἐς πολλὰ σύμφωνοι, ἐς ἔμβρυον καὶ ἐς τὴν τούτου τροφήν. αὖθις δὲ ἄνω ῥέπει, ἐς γάλα, καὶ ἐς τροφήν, καὶ ἐς βρέφος. 37

Lac & ſanguis, alimenti [ſunt] redundantia. Circuitus ad multa conſoni [ſunt]; ad fœtum & ad eius alimentũ. Rurſus autem ſurſum repit, ad lac & ad alimentum, & ad infantem.

Probauit ſuperius vnam genere facultatem, ſpecie eſſe non vnam, demonſtrauit quoque & quòd vna etiam naturalis facultas ſpecie, ad ſingulos relata varia ſit. Nunc verò eandem naturalem facultatem, in vno etiã indiuiduo, ratione circuitus & prouidentiæ ipſius naturæ, variam quoque eſſe demonſtrat, vt accuratius facultatem vnam, non vnam eſſe oſtẽdat: idque exemplo ſanguinis quo fœtus in vtero nutritur, & lactis, quo poſt partum, infans educatur. Nam quamuis (vt ait Galenus) vnius fere naturæ duo hæc alimenta ſint, quod nimirum ex puriore ſanguinis menſtrui parte fiant (ob id enim redũdantia alim enti ambo nunc ab Hipp. appellantur) plurimùm tamen tum ratione qualitatum, tum ratione locorum ad quæ feruntur, diſſident. In prægnante

Cap. 8. lib. 14. vſus partium.

gnante enim ſanguis calidus & rubicundus deorſum ad fœtus nutritionem fertur, excluſo verò fœtu, idem ſanguis non amplius ad vterum, ſed ad mammas ſurſum naturæ prouidentia & circuitu repit: vbi elaboratus, veluti recrudeſcit, dealbatúrque vt fiat infanti & etiam ipſis mammis conueniens alimentũ. Hoc enim eſtquod nunc dicit Hipp.

Rurſus auten ſurſum repit in lac, & ad alimentum & ad infrantem.

Vna igitur facultas in vno indiuiduo, diuer ſos effectus & motus pro naturę lege & circuitu producit, vt nõimmeritò vna & non vna dicatur.

ζωοῦται τὰ μὴ ζῶα. ζωοῦται τὰ ζῶα. ζωοῦται τὰ μέρεα τῶν ζώον. 38

Viuunt quæ non ſunt animalia. Viuunt animalia. Viuunt partes animalium.

Facultatem naturalem quam & vnã & non vnam eſſe antea demonſtrauerat, non ſolum in animalibus ineſſe, ſed etiam in non animalibus, & in animaliũ partibus, nunc etiam docet, hoc modo. Quęcumque viuunt, facultate naturali predita ſunt, viuunt autem & quæ non

ſũt animalia, & animalia, & animaliũ partes, ergo & nõ animalibus, & animalibus & animaliũ partibus facultas naturalis inerit: quæ quidem facultas natura quædã eſt indocta & citra diſciplinam quę oportet faciens. Viuentia autem omnia facultate naturali prædita eſſe ex doctrina [a] Ariſtotelis facilè intelligemus, vitalem enim perpetuo naturalis facultas præcedit. Quòd autem multa, quamuis animalia non ſint, viuant tamen, hoc modo demonſtrari poteſt. Quod in vtero conceptum eſt, antequam ſentiat animal nõ eſt, [b] quoniam animal ſenſu definitur, nutritur tamen, quoniam augetur, quod [c] ſine nutritione fieri non poteſt, quòd ſi augeatur, viuat neceſſe eſt, [d] augentur enim ea tantum quæ viuunt, bene ergo ſequetur quòd multa viuant quæ animalia non ſunt. Quòd etiam animalia viuant, manifeſtum eſt, quum eorum eſſentia [e] cũ anima coniuncta ſit, anima [f] autem ſit corporis cauſa principiúmque viuẽtis.

a Cap. 2. li. 2 de Anima.

b Ariſt. cap. 4 lib. 3. de partibus Animaliũ cap. 4. lib. 2. de generat. Animalium. & Gal. li. de ſubſtãtia facult. natural.

c li. 1. facult. natural.

d li. 2 facult. nat.

e Cap. 1. lib. 1 de partibus animalium

f Cap. 1. lib. 2. de anima.

φύσιες πάντων ἀδίδακτοι.

Naturæ omnium indoctæ.

Disputationem de vnitate & varietate naturæ epiphonemate concludit Hipp. quasi dicat, non est quòd quæramus cur lac & vinum quibusdam sint alimenta tantum, aliis verò minimè: aut cur carnes, alios tantum nutriant, alios maiores reddant, alios verò robustiores: vel quare natura alias sanguinem deorsum mittat ad fœtus in vtero nutritionem, alias verò sursum ad mãmas, vt recens natus infans lactetur: aut quomodo & quę non sunt animalia, & animalia, atque eorum partes nutriantur, augeantur, & viuant? quoniam hęc omnia sunt opera naturæ, quæ à nullo edocta, diuina tantum prouidentia regitur & quæ agenda sunt nouit: eius enim virtus, omni arte excellentior & validior est, ad ea facienda quæ animalibus conferunt. Atque ob id hanc admirabilis Hippocratis mirabilem sententiam [a] Galenus toties mirari solet, quoties naturæ secreta rimatur & diligentius perquirit. Eadem ferè sententia habetur apud eundem [b] Hipp. lib. 6. Epid.

[a] Cap. 4. lib. 1. de vsu partiũ lib. 1. de natur. facult. li. 9. de placitis Hipp. & plato. cap. 6. li. 6 loco affect.

[b] Aph. 2. Sect. 5.

αἷμα ἀλλότριον, ὠφέλιμον. αἷμα ἴδιον, ὠφέλιμον. αἷμα ἀλλότριον, βλαβερόν. αἷμα ἴδιον βλαβερὸν χυμοὶ, ἴδιοι, βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλότριοι, βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλότριοι, ξυμφέροντες. χυμοὶ ἴδιοι, ξυμφέροντες τὸ ξύμφωνον, διάφωνον. τὸ διάφωνον, ξύμφωνον.

Sanguis alienus vtilis, Sanguis proprius vtilis: Sanguis alienus nocuus: Sanguis proprius nocuus. Humores proprij damnosi: Humores alieni damnosi. Humores alieni iuuantes: Humores proprij iuuantes. Consonans, dissonans [est], dissonans, consonans [est].

Superius alimenta vt sanguis, lac, vinum, carnes, & similia varios effectus producere propter naturalis facultatis varietatem & admirabilem naturę motum docuit: nunc verò tam diuersitatē quàm etiam similitudinem effectus alimentorum demonstrat. non quidem pro natura & diuersitate ipsius facultatis, sed propter ipsorum nutrimētorum diuersitatem aut conuenientiam, quæ quidem efficiunt vt & sanguis proprius & sanguis alienus, sint & vtiles & nocui.

Vt autem facilius quid ſibi velit Hipp. intelligamus, quærendum diligẽter eſt quid alieni nomine nunc intelligat, & quid nocui, itẽ quid proprij & quid vtilis. a Ariſtoteles enim ea omnia quæ corrupta & præter naturam ſunt, aliena appellat, b Galenus verò non ſolum quod qualitate vitioſum eſt, ſed etiam quod quãtitate exuperat. Hipp. autem hoc loco non ita, quoniam quod alterius eſt, id eſt quod vel ad aliud indiuiduum vel ad aliam ſpeciem pertinet, alieni nomine intelligit, quod verò qualitate tantùm, vel qualitate & quantitate ſimul peccat, nocuũ vocat. Sic enim ſanguis maternus non eſt ſanguis proprius ipſius fœtus, ſed alienus ad ipſum fœtum collatus, eſt enim in alio indiuiduo & ob id in alieno corpore, eſt tamẽ ipſi fœtui vtilis ad ſui nutritionem, ſi ſuam quantitatem & qualitatem legitimam ſeruauerit, nocuus verò ſi qualitate peccauerit & ita corruptus ad fœtum deducatur. Idem cẽſendum eſt de ſanguine proprio, id eſt de ſanguine in proprio corpore contento & genito,

a Proble. 14. Sect. 4.

b Cap. 11. li. 2, de diff. Febrium.

nocet enim ſi qualitate peccauerit & corrumpatur, vtilis verò eſt, ſi quantitatem legitimam & etiam qualitatem ſer uauerit. Idem omnino iudicandum eſt de aliis humoribus alienis & propriis in maſſa ſanguine contentis. Hinc enim accidit vt conſonãs, diſſonans dicatur, & contrà, quãdo nimirũ quod propriũ eſt, inutile fit, aut quod alienum vtile.

41 γάλα ἀλλότριον, ἀστεῖον· γάλα ἴδιον, βλαβερόν· γάλα ἀλλότριον, βλαβερόν· γάλα ἴδιον, ὠφέλιμον.

Lac alienum bonum. Lac proprium nocuum. Lac alienum nocuum, lac proprium vtile.

Demonſtrauimus, alienum id eſſe quod vel ad aliud indiuiduum, vel ad aliam ſpeciẽ pertinet, de vtroque enim loquitur Hipp. Prius namque de alieno ratione indiuidui diſſeruit, vt de ſanguine alieno & de aliis alienis humoribus, nũc verò de alieno ad ſpeciem collato. Sic enim dicimus lac vaccinum vel caprillum, vel aſininum, infanti recens nato alienum eſſe, quia ſit alterius ſpeciei, lac verò matris propterea quò

ſit eiuſdem ſpeciei, proprium. Vtrumque enim poteſt eſſe & commodum & nocuum: cõmodum quidem ſi nulla aliena qualitate infectum fuerit, damnoſum verò ſi inſigni aliqua mala qualitate quæ ad infantem transferri poſſit, infectum ſit.

σιτίον, νέοισιν ἀκροσαπές· γέρουσι δὲ ἐς τέ-
λος μεταβεβλημένον. ἀκμάζουσιν ἀμετά- 42
βλητον.

Cibus [in] iuuenibus facilè putreſcit. [in] ſenibus verò ad extremum tranſmutatus. [in] his qui in vigore ætatis conſiſtunt impermutabilis.

Redit Hipp. ad facultatis naturalis varietatem quæ pro natura temperamenti per ętates immutati, multùm varia eſt, in cibi alteratione. Cibum autẽ in humiditate & caliditate temperatũ, vt noſtrę naturę maxime familiarẽ hoc loco intelligit, qui pro ſumentis tẽperamenti varietate, vel putreſcit, vel maxime trãſmutatur, vel minime immutatur ſecundũ illas duas qualitates, quãuis enim alimentũ propter totius ſubſtãtiæ ꝓprietatẽ nutriat, vt antea demõſtratũ

eſt, quoniam tamen vita noſtra in calido & humido conſiſtit, ideo vt cibus nutriat & noſtræ naturę aſſimiletur, calidus & humidus fiat neceſſe eſt. qúumque hę qualitates putredini maximè obnoxiæ ſint, ſequetur vt cibus caliditate & humiditate etiam temperatus facilè putreſcat in corporibus iuuenum, quorum temperamentum calidum & humidum eſt: quod & experientia docet: ſũt enim a iuuenes morbis à putredine maxime obnoxij, vt febribus putridis, abſceſſibus omnis generis, lũbricis pediculis, & ſimilibus. In ſenibus verò, cibus humiditate & caliditate tẽperatus maximè immutatur, quum enim ſenes frigidi & ſicci temperamento ſint, & cibus eos nutrire non poteſt, niſi aſſimiletur partibus nutriendis, neceſſe eſt vt calidum & humidum cibi temperamẽtum, in frigidum & ſiccum à ſenum natura immutetur, quæ eſt extrema mutatio, quia à contrario in cõtrarium. At in iis qui in ætatis vigore conſiſtunt, quoniam omnium maxime temperati ſunt, cibus in calido & humido tempe-

a Cõ. in aph. 26. lib. 3.

ratus(quãtum ad eas qualitates attinet) non immutatur dum nutrit. Hoc autẽ loco Hipp.totam ætatem in tres tantũ partes diſtribuit, quem, imitatus eſt [a] Galenus lib.2 de temperamẽtis, quamuis [b] alias in quatuor partes, [c] alias verò in plures eandem ipſam partitus fuerit.

a Gal.li.2 de temp. in principio.
b Cõ. in particulam 7. li. de Salubri dieta.
c Cõ. in aph. 25.26.27. & 28. lib.3. & in aph.7. & 9. lib.5. aph. 43.

ἐς τύπωσιν, λε΄, ἠέλιοι. ἐς κίνησιν ο΄. ἐς τελειότητα σι΄. ἄλλοι φασὶ ἐς μορφὴν, με΄, ἐς κίνησιν, ος΄. ἐς ἔξοδον, σι΄. ἄλλοι, ν΄ ἐς ἰδέην ἐς πρῶτον ἅλμα, ρ΄. ἐς τελειότητα. τ΄. ἐς διάκρισιν μ΄. ἐς μετάβασιν, π΄. ἐς ἔκπλωσιν, σμ΄. οὐκ ἔστι καὶ ἔστι. γίνεται δὲ ἐν τούτοισι καὶ πλέω καὶ ἐλάσσω. καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος. οὐ πολλὸν δὲ πλείω ἢ ἐλάσσω. τὰ δὲ ἐλάσσω τοσαῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοισιν ὅμοια.

Ad formationem trigintaquinque ſoles. ad motum ſeptuaginta, ad perfectionem ducenti & decem. Alij dicunt ad formam quadraginta quinque, ad motum ſeptuaginta ſex, ad exitum ducenti & decem. Alij quinquaginta ad formam, ad primum ſaltum, cẽtum, ad perfectionem trecenti. [Alij] ad diſcriminationem quadraginta, ad tranſitũ

octoginta, ad elapsum ducenti quadraginta. Non est & est. Gignuntur autem in his & plures & pauciores & [secundum] totum & secundum partes. Non multo autem plures aut pauciores. Pauciores verò tot & quæcunque alia his similia.

Sicut antea facultatis naturalis nutricis & auctricis varietatem notauerat, ita quoque & nunc varios potestatis generatricis motus in conformando, mouẽdo, & excludendo fœtu breuiter notat Hipp. qui quidem motus etsi per stata tempora fiant, non tamen pro temporis statu, aut pro numerorum certo modulamine, vt in Somniũ Scipionis somniauit a Macrobius, sed potius pro ipsius naturæ viribus, (quum sint naturę opera) perficiuntur, vt piè & doctè notauit S. Iustinus philosophus & Martyr. b Fiunt igitur huiusmodi naturæ motus citiores vel tardiores à temperamento & viribus ipsius seminis, siue iam conformati fœtus: statis verò temporibus

a Cap. 6. li. 1.

Questione 69 ad orthodoxos.

b Vide Hipp. lib. de natura pueri. lib. de Septime-

& certis dierum vel mensium circuitibus, ab insita & natiua proprietate eiusdem seminis vel fœtus.

stri partu li. 1. de dieta & ad finē Sect. 7. lib. 6. epid. & aph. 48. Sect. 2. lib. 6. epid & ibi Gal.

Ὀστέων τροφὴ ἐκ κατήξιος ῥινὶ δὶς πέντε· γνάθῳ καὶ κληΐδι καὶ πλευρῇσι διπλάσιαι· πήχει, τριπλάσιαι· κνήμῃ καὶ βραχίονι, τετραπλάσιαι· μηρῷ πενταπλάσιαι· καὶ εἴ τι ἐν τούτοισι δύναται πλέον ἢ ἔλασσον. 44

Ossium alimentum ex fractura, Naso bis quinque, Maxillæ, & claiculæ & costis duplicia. cubito triplicia, tibiæ & brachio, quadruplicia. Femori quintuplicia, & si quod in his plus aut minus potest.

Demonstrat adhuc Hipp. facultatis naturalis nutricis varietatem nō solùm in indiuiduo, sed etiam in partibus vnius generis eiusdem indiuidui, nimirū in ossibus, quæ quamuis sint eiusdem naturæ & temperamenti, eiusdem ætatis & in eodem indiuiduo, tamen, sicut non pari alimenti quantitate, ita neque eodem tēporis spacio nutriūtur: Quoniam & quantitas alimenti ossium, & temporis interuallum quo nutriuntur,

ipſorum craſſitiei ſemper proportione reſpondent, vt ſi naſi id eſt genę ſuperioris os quod naſum attingit alimẽti quãtitas ſit, verbi gratia ad decem, alimentum maxillæ inferioris, coſtarum, & iuguli, quorum craſſities oſſium naſi craſſitiem dupla proportione excedit, duplo etiam maius erit, & duplo temporis interuallo nutriet, quod ex ipſorum fractura ſiue ex fracturæ curatione intelligetur. Etenim oſſium fracturæ curatio, eorundem ferruminatio ſiue coaleſcentia quædam eſt, quæ nutritione fit: & ideo quo craſſiora fuerint, eo maiorem alimenti copiam, & longius tempus vt coaleſcant, poſtulant, quo fit vt ſi naſi oſſis alimentum ſit ex hypotheſi ad decem, fractúſque naſus decem diebus coaleſcat, coſtarum, maxillæ, & iuguli (quorum craſſities duplo maior eſt) alimentum duplum erit, & duplo temporis interuallo (ſi fracta fuerint) conglutinabuntur. Cubitus autem, quoniam craſſitiem triplo maiorem habet quàm naſus, ideo & triplo egebit alimento, & interuallo tẽporis quo nutrietur triplo.

Tibia & brachium, quum adhuc quadruplo craſſiora ſint quàm naſus, & alimentum, & nutritionis tempus etiam quadruplicant. Femur denique quum quinquies craſſius ſit, & maiorem alimenti copiam, & longius temporis interuallum ad ſui nutritionẽ quinquies etiam requiret. Hæc enim cauſa eſt quamobrem alia celerius alia tardius ſi fracta fuerint oſſa, conglutinantur. Sic femur fractũ quinquaginta dies vt coaleſcat requirit, tibia verò & brachium quadraginta, cubitus triginta, maxilla, iugulũ, coſtæ ſcapulæ, os tali, calx, manus, planta, viginti vt ex [a] Hip. notauit [b] Celſus.

[a] lib. 2. de fract.
[b] Cap 7. li. 8.

αἷμα ὑγρόν. καὶ αἷμα στερεόν. αἷμα ὑγρὸν ἀ- 45
στεῖον. αἷμα στερεὸν, φλαῦρον. πρός τι πάντα, φλαῦρα καὶ ἀστεῖα.

Sanguis humidus & ſanguis ſolidus ſanguis humidus bonus. Sanguis ſolidus vitioſus. ad aliquid omnia mala & bona [ſunt].

Sicut noſtri corporis partes tenuitate & craſſitie differunt, ita & alimenta

quibus nutriuntur: omnes autem ſanguine nutriũtur: ergo ſanguis tenuitate & craſſitie neceſſario varius erit. ſic enim oſſa propter ſuam craſſam & terream naturam ſanguine craſſiore nutriuntur, pulmones verò, tenuiore, propter contrariam naturam. Hãc autem ſanguinis varietatem notat Hipp. cum ait ſanguinem humidum id eſt tenuẽ, & ſolidũ id eſt craſſum eſſe: & vtrumque, & bonum & malum, non quidem ſimpliciter, ſed ad aliquid. Nam humidus, id eſt ſanguis cui plus aquæ ſubſtãtiæ & minus terreæ ineſt, ad humidarũ partium nutritionem vtilis eſt: craſſus verò & ſolidus id eſt qui plus terreæ ſubſtantiæ quã aqueæ habet, inutilis. & contra craſſus ſanguis ad craſſarũ partiũ nutritionem vtilis eſt, humidus verò inutilis. Sic non ſolùm alimenta ſed etiã medicamenta & bona & mala dici poſſunt diuerſa ratione diuerſiſque reſpectibus, vt alio loco expoſuit[a] Galenus.

[a] part.1.cap.3.lib.6.comp.ph.loc.

46 ὁδὸς ἄνω κάτω, μίη.

Via ſurſum & deorſum vna.

Probat vnum & idem bonum & ma lũ eſſe diuerſis rationibus, ſi enim vna via eſt qua ſurſum & deorſum alimentum meat, vnum & idem etiam alimentum vt ſanguis poterit eſſe bonum & malum. Quòd autem vna ſit via qua natura alias ſurſum, alias deorſum alimẽtum ſibi attrahat, demonſtrat Gal. quãdo ait hepar per venas meſaraicas ex ventriculo & inteſtinis, & contra, ventriculus & inteſtina per eaſdem ex hepate alimentum trahere. *Lib.3. natur. facultat.*

δυνάμις τροφῆς κρέσσον, ἢ ὄγκος. ὄγκος τροφῆς κρέσσων, ἢ δυνάμις. 47

Potentia alimenti melior quàm moles. Moles alimenti melior quàm potentia.

In alimento vt ante demonſtratum eſt duo ante omnia conſiderantur, forma nimirum ſiue potentia propter quã nutrit, & materia ſiue craſſamentum & moles qua illa cõtinetur. Confert autẽ hoc loco Hip. alimẽti potentiã propter quã nutrit, cũ eiuſdẽ mole ſiue materia qua nutriendi vis continetur, vt probet vnum & idem alimentum ad diuerſos

collatũ & melius & deterius eſſe: nam iis quorum calor natiuus admodum lãguidus eſt, potentia alimenti melior eſt quàm eiuſdẽ moles: at illis qui ferè plethorici ſunt, & quorum calor admodũ vehemens eſt, moles melior eſt, quæ caloris actionem in humidum primigenium, impedit. Potentiæ nomine poſſumus etiam intelligere alimentum quod facilè à noſtro calore conficitur & de poteſtate ad actum deducitur vt alimẽta humida quale eſt vinum, quod aliquando melius eſt quàm moles, id eſt quàm alimentum quod propter ſuam molem difficulter à noſtra natura conficitur, vt alica & multa alimenta ſicca.

48 καὶ ἐν ὑγροῖσι καὶ ἐν ξηροῖσιν. ἀφαιρέει καὶ προστίθησι τοῦτο αὐτό. τῷ μὲν, ἀφαιρέει. τῷ δὲ προστίθησι τὸ αὐτό.

Et in humidis & in ſiccis detrahit & apponit idem. Vni quidem auſert, alteri verò apponit idem.

Vnum & idem bonum & malum eſſe probat exemplo caloris natiui, qui detrahit & apponit, id eſt conſumit & nutrit atque auget tam humidas quam ſiccas

ſiccas partes. ob id enim, calor [a] natiuus vitę & necis cauſa eſt. Vitę quidem viuificando, augendo, & ſemper in locum ſubſtantiæ deperditæ aliam reſtituendo: necis verò, detrahendo, id eſt humidum primigenium depaſcẽdo & abſumendo. Et idem calor ab altero quidẽ aufert, alteri verò apponit, quando nimirum pars vna ab altera alimentum attrahit, vt ventriculus ab hepate aut contrà.

a Gal. lib. 1. de Sanit. tuenda.

49

φλεβῶν διασφύξιες· καὶ ἀναπνοὴ πνεύματος καθ' ἡλικίαν, καὶ ξύμφωνα καὶ διάφωνα. καὶ νόσου καὶ ὑγιείης σημήια· καὶ ὑγιείης μᾶλλον, ἢ νόσου· καὶ νούσου μᾶλλον, ἢ ὑγιείης. τροφὴ γὰρ καὶ πνεῦμα.

Venarum pulſationes, & reſpiratio ſpiritus pro ætate & conſona & diſſona [ſunt.] & morbi & ſanitatis ſigna & ſanitatis magis quàm morbi, & morbi magis quàm ſanitatis. Alimentũ enim, etiam ſpiritus [eſt.]

Docet nunc alimenta ſpirituoſa (ſpiritus enim alimentũ eſt) ad aliquid collata & conſonantia & diſſonantia, id eſt

& conſentientia & diſſentientia eſſe, quemadmodum antea humida & ſicca, & bona & mala eſſe docuerat. Fruitur autem animans alimento ſpirituoſo duobus modis, reſpiratione nimirum & arteriarum pulſu. Vtrumque coniungit nunc Hipp. quoniam vtriuſque vſus & finis idem eſt, & materia eadem: quamuis & inſtrumentali cauſa & etiam efficiente differant. Nam reſpirationis (quę ab animali facultate fit) inſtrumenta ſunt thorax, pulmo, aſpera arteria, nares & os: pulſus verò (qui vitalis potentiæ effectus eſt) cor & arteriæ vt pluribus locis demonſtrauit [a] Gal. Vtrumque autem immutatur non ſolum pro ætate & aliis cauſis naturalibus, ſed etiã pro varietate cauſarum non naturalium & præter naturam, vt idem [b] Gal. author eſt, quo fit vt propter illam immutationem naturæ conſentientem, aut diſſentientem, & morborum & ſanitatis ſigna ſint.

a lib. de difficult. reſpirat. & de vſu pulſ.

b in introductione de pulſibus.

50 ὑγρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ξηρή. ξηρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ὑγρή.

Humidum alimentum facilius trãſmutatur, quàm ſiccum. Siccum alimentum facilius tranſmutatur quàm humidum.

Vt magis perſpicuè doceat omnia alimenta tam humida quàm ſicca ad aliquid dici, & ad diuerſos collata bona & mala eſſe, confert humidum alimentum cum ſicco. Appellat autem alimentum humidum & ſiccum à parte in eorum craſſamẽto magis dominante. Nã cum alimentum ex aqua & terra veluti ex materia conſtet vt ante demõſtrauimus, illud profectò in quo aquea terreã ſubſtantiam ſuperat, humidum erit, ſiccum verò in quo terrea aqueam. Vtrũque autem ad diuerſos collatum & facilius & difficilius tranſmutatur. Nam alimentum humidum vt vinum quum ſit ſubſtãtię tenuioris, à calore natiuo paulò imbecilliore facilius, id eſt minori labore & breuiori tempore laudabiliter tranſmutatur, quàm alimẽtum ſiccum id eſt terreum & craſſarum partium: tenuior enim materia facilius patitur quam craſſa vt demonſtrauit [a] Galen.

[a] *lib. 3. de Temper.*

Accidit etiam aliquando contrarium, nimirum, ſiccum alimentum, id eſt ſolidum & craſſarum partium, facilius alterari ſiue cõcoqui quàm humidum vt etiam teſtatur [a] Gal. propter ęſtuantem ventriculi calorem, qui cibos concoctu faciles ſtatim corrumpit: duros verò & magis calori reſiſtentes, bene & laudabiliter concoquit: vel propter conſuetudinem, vel propter naturalem quendã habitum ingenio humano inexplicabilem vt volunt [b] Alexander Aphrodiſ. & author lib. de aſſuetudinibus.

[a] In proœmio lib. 1. de aliment. facult.

[b] prob. 52. li. 1. & 17. li. 2.

51 ἡ δυσαλλοίωτος, δυσεξανάλωτος· ἡ εὐπρόσθετος, εὐεξανάλωτος.

Quod difficulter alteratur, difficulter abſumitur, Quod facilè apponitur facile abſumitur.

Sententia hęc pendet à proximè ſuperiore, qua alimẽtum humidum cum ſicco in facilitate & difficultate tranſmutationis ſiue alterationis cõferebat: nam concoctu difficile cum facili, in difficultate & facilitate reſolutionis ſiue conſumptionis, nunc rurſus confert. Hoc modo quod difficulter alteratur

id eſt laudabiliter concoquitur & nutrit vt caro porcina, difficulter etiam à calore natiuo in humidum agente conſumitur: quod autẽ facile nutrit vt vuæ naturæ, & ficus, facile etiam reſoluitur: quia * caro quæ ex huiuſmodi humido & molli alimento fit, mollis & laxa eſt. Hanc ſententiam Hipp. citat & explicat Gal. in lib. 2. aph.

* Cap. 8. lib. 2. de aliment facult. de vuis maturis. Com. in aph. 18. li. 2. aph. 52.

καὶ ὁκόσοι ταχείης προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα εἰς ἀνάληψιν, δυνάμιος κράτιστον. ὁκόσοι δὲ ἔτι ταχυτέρης δι᾽ ὀσφρήσιος. ὁκόσοι δὲ βραδυτέρης προσθέσιος δέονται, στερεὴ τροφή.

Et quicumque veloci appoſitione indigent, [his] humidum medicamen ad vires reficiendas optimum. At qui adhuc celeriore [indigent] per olfactum. Quicumque autem tardiore appoſitione opus habent, ſolido alimento [vtantur.]

Sicut alimenta triplicia, triplici noſtræ ſubſtantiæ reſpondentia tenuitate & craſſitie differunt, ita etiam & nutriendi celeritate. Nã quantò vnumquodque citius à noſtra vincetur, eò natura

celerius nutriet: atqui manifestũ est ex a Gal. doctrina, tenuiora corpora facilius alterari, crassiora verò difficilius, ergo spiritus qui per nares attrahitur omniũ celerrime vitales & animales vires reficiet. Deinde humidum alimentum quale est vinum, omnium tardissime sic cum vt docet etiam ipsemet Gal. in lib. 2. aph. hunc locum Hipp. explicans.

a lib de inæquali intemperie.

in aph. 11. li. 2. aphoris.

53 μῦες στερεώτεροι, δυσεύτηκτοι τῶν ἄλλων, παρὲξ ὀστέου καὶ νεύρου.

Musculi solidiores difficilius colliquescunt quàm aliæ [partes] excepto osse & neruo.

Superius docuit alimenta tenuiora facilius à nostra natura vinci, crassiora vero difficilius. nunc verò ob eandem causam partes corporis solidiores & duriores vt ossa neruos & solidiores musculos, difficilius colliquari ait: alias verò partes molliores, facilius. Ossis autẽ nomine, cartilagines & etiam crassiora ligamenta intelligit, nerui verò, appellatione, molliora ligamenta, tendones, atque omnes alias neruosas & fibrosas partes.

δυσμετάβλητα τὰ γεγυμνασμένα, κατὰ γένος αὐτὰ αὑτῶν ἰσχυρότερα τοῦ ὄντος· διὰ τοῦτο αὐτὰ ἑουτῶν δυστηκτότερα. 54

Quæ denudata sunt difficilè transmutantur. [&] secundum genus profectò ipsa seipsis fortiora [sunt]: propterea ipsa seipsis difficilius colliquescunt.

Hic locus mihi admodũ suspectus est, mallem enim legere non δυσμετάβλητα sed potius εὐμετάβλητα vt sit sensus, quę partes denudatæ sunt facilius trãsmutantur id est alterantur & corrumpuntur. Receptum enim est apud medicos partes denudatas & aëri externo expositas, fere semper corrumpi & alterari, alias quidem celerius alias verò tardius, pro natura & temperamento ipsarum partium, quò fit vt omentum si denudatum fuerit, omniũ celerrime putrescat, ex eiusdem [a] Hipp. atque etiã Galeni sentẽtia. Quòd si δυσμετάβλητα legerimus, dicemus partes denudatas difficilime à calore natiuo transmutari & regi: nam & suppurationes in partibus denudatis & aëri externo expositis

a aph. 58. lib. 6. aphorismorum.

difficilius fiunt: & caua vlcera aëri exposita difficilius replentur: & denudata ossa non amplius nutriuntur, sed tandē naturæ beneficio veluti aliena expellūtur, vt quotidiana experientia docet.

πύον τὸ ἐκ σαρκός· πυῶδες τὸ ἐξ αἵματος. καὶ ἐξ ἄλλης ὑγρασίης.

55 *Pus ex carne, puri simile ex sanguine, & ex alia humiditate.*

Cum Hippocrates animaduertisset, nullam posse fieri suppurationem sine erosione partiū carnosarum capacitatis in qua pus generatur, existimauit, meri τὸ pus ex illa carne erosa necessario fieri, ob id enim in contusionibus suppurationem quamprimum moliri[a] cōsulit, quum noua caro (inquit) nullo modo generari possit antequam cōtusa in pus conuersa fuerit. Idem quoque videtur sentire [b] Celsus, qui scribit pus exire ex vlcere iam ad sanitatem spectāte, quòd nimirum corruptæ carnis in pus conuersionem, statim sequatur nouę generatio, qua vlcus & repletur & ad cicatricem perducitur. Galenus tamen non ex carne vt Hipp. sed potius ex sangui-

a lib. de vlceribus.

b Cap. 26. lib. 5.

c lib. de inæquali intemperie com. in

ne pus fieri voluit, argumento ſatis leui ex phlegmonarum ortu deſumpto, in quibus (quando in abſceſſum tranſeũt) ſanguis (inquit) extra vaſa effuſus in pus conuertitur. Hippocrates autem materiam quandam puri ſimilem ex ſanguine & aliis humoribus fieri exiſtimat, pus vero minime. Et profecto in phlegmonis nulla etiam poteſt fieri ſuppuratio ſine carnis eroſione, quod indicat ſinus, ſiue ſpacium inane poſt puris euacuationem. Nam ſanguis ille calefactus & extra vaſa effuſus, humidam & calidam carnem quam attingit, corrumpit, ex qua quidem carne ſi natura robuſta fuerit, verum pus album leue & æquale naſcitur, cui frequenter permiſcetur aliud quid puri ſimile ex humoribus extra vaſa effuſis, ortum, quod nũc ab Hipp. πυόδες appellatur. 56

aph.47.li.2. aph. & in aph. vltimũ li.1.prognoſt.

πύον, ζοφὴ ἕλκεος.

Pus vlceri alimentum.

Non vult Hipp. carnẽ in vlcere contentam & eroſam pure nutriri, quum nulla corporis noſtri pars ex pure alimoniam capiat, vt etiam Galenus

a Cō. in. aph. 44. lib. 2. de ratione vict⁹ acutorum.

testis [a] est. Sed quoniam vlcus dū ſaneſcit ex carne in eodem corrupta & alterata producit pus, quod niſi diligenter deterſum fuerit vlcus, ſua acrimonia fouet, ideo pus vlceri alimentum eſſe, id eſt fomentum nunc exiſtimat.

57 πύον, τροφὴ φλέβος, ἀρτηρίης.

Pus alimentum venæ, [&] arteriæ.

b lib. 6 de decretis Hipp. & plato.

c lib. 1 de Semine.

Quoniā venæ & arteriæ partes ſunt ſpermaticæ & albicantes, [b] alimento ab ipſis ad ſeminis naturam immutato nutriātur neceſſe eſt, quum quælibet [c] noſtri corporis pars, ex qua primùm ſubſtantia facta eſt, ex eadem perpetuò nutriatur, eiuſmodi autē alimētum Hipp. nunc pus appellat propter ſimilitudinē quam habet cum pure, [d] quod etiam à partibus ſolidis ſuam perfectionem accipit.

d Cō. in aph. vltimū li. 1. prognoſticō.

Adde quod plerique antiquorum, quum philoſophi, tum medici, putrefactionis nomine coctionem frequentiſſime ſignificari voluerūt. [e] Sic enim Empedocles aquam in vite putrefactam vinum appellauit. Et Pliſtonicus Praxagoræ diſcipulus cibum in ventriculo

e Pluthar. in quæſtionibus natural.

putreſcere dixit vt ait [a] Celſus . Imo Hipp.[b] ipſe putrefactionem pro coctione vſurpauit, quod etiam notauit Galenus [c] in lib.6. Aphoriſmorum . Si igitur Hipp. alias putrefactionem pro coctione vſurpauerit, quid impedit quominus etiam & nunc puris nomine alimẽtum album leue æquale & puri quodã modo ſimile intelligat, quale eſt ſolidarum omnium partium & ſpermaticarũ nutrimentum?

a In præmio lib 1.
b lib de Affectionibus.
c Cõ. in aph. 1. lib. 6. aph.

μυελὸς, τροφὴ ὀστέου, διὸ τοῦτο ἐπιπωροῦται. 58

Medulla alimentum oßis, propterea callo obducitur.

Et ſi medulla oſſis excrementum ſit vt [d] Galenus & [e] Auerrhoes teſtantur, nihil impedit tamen ex eiuſdem [f] Galeni ſententia, quominus os medulla nutriatur. Nam eodem prorſus modo, ſanguis hepatis excrementum dicitur: & ſemen teſtium: & lac mammarũ: tamen & hepar ſanguine, & teſtes ſemine, & lacte mammæ nutriuntur. Neque enim excremẽta dicta ſunt, quòd ita peccẽt, vt ſint ad nutriendum omnino inepta

d Cõ. in aph. 39. lib. 5. aph.
e Cap. 7. lib. 2. colliga.
f lib. de inæquali intemperie & li. 3. natural. facult.

ſed quod ſint alimenti reſidua benigna ſimilia naturæ partium in quibus continentur. Quod autem os medulla nutriatur probat Hipp. ex generatione calli, qui eodem nutrimento generatur quo & os nutritur. At [a] quod ex proprio oſſis alimento redundat, & in labris fracturæ eiuſdem oſſis concreſcit, & callum efficit, & fracta oſſa conglutinat, hoc autem medulla eſt.

[a] Cap. 5. li. 6. meth.

59 δύναμις πάντα αὔξει, καὶ τρέφει, καὶ βλαστάνει.

Facultas omnia auget, & nutrit, & germinare facit.

Quamuis alimentum & ſanitatis & etiam multarum affectionum quæ animantibus accidere ſolent cauſa ſit, nihil tamen omnino poteſt cum ſit veluti materia, niſi diſpenſetur ab aliqua efficiente cauſa, quæ facultas & naturalis potentia dicitur. Hęc enim dum in ſubiectam materiam agit, generat, nutrit, auget. tot enim facultas naturalis gradus habet: de quibus (ſumpto ex hoc Hipp. loco argumento) copioſe diſputat Gal. tribus libris de facultatibus naturalibus

ὑγρασίη, ξοφῆς ὄχημα.

Humiditas alimenti vehiculum.

Sicut alimentum materia nutritionis eſt, & eiuſdem efficiens cauſa naturalis facultas: ita & humiditas cauſa eſt ſine qua, corpus nutriri non poteſt. Nā quum alimentum ſua natura craſſum ſit, non poteſt per anguſtos meatus à partibus nutriendis attrahi, niſi admiſtam habuerit humiditatem cuius auxilio deducatur. Vnde non ſolum ab Hipp. vt ait [a] Gal. ſed etiam à peritiſſimis quibuſque medicis, humiditas, cibi vehiculum fuit appellata. Quomodo autem humiditatis auxilio alimentum per corpus diſtribuatur, demonſtrauit ex profeſſo [b] Gal. lib. 4. de vſu partium.

a. Cō. in aph. 17. li. 3. de ratione vict. acut.

b Cap. 5.

FINIS.

